

MAKtár

2006/5. szám

Alapította: a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

Aukciós katalógussal!

Diurnus:
Szokatlanul bizalmas
vallomás

Vári Attiláról

2. oldal

Kaló Béla:

Út a nihil felé

Erdélyi Z. János

Thomas Bernhard-
versfordításai

10. oldal

Bozai Ágota:

Van gyönyörű

11. oldal

Reich Éva:

Konok formarend

Interjú Konok Tamással

12. oldal

Karcpoétika

„A zseni annál többet
nyer súlyához, minél
több gyöngé középszerűt
tesz fölöslegessé.”

Páskándi Géza

Kedves Olvasók! Tisztelt Művészek!

A Magyar Alkotó-művészeti Köz-alapítvány a volt Művészeti Alap által kialakított képzőművészeti gyűjtemény anyagaiból aukciót rendez a Csók Galériában 2006 június 10-én, 11 órakor.

Lapunk e havi szá-mában közzétesszük az aukció katalógusát, amellyel – reményeink szerint – sikerül felkelte-nünk az Önök érdeklődését is.

A terjedelmi korlátok miatt e szá-munkban több – már megszokott – rovat írásait ki kellett hagynunk. Kérjük megértésüket!

Szerkesztőségünk június-július hó-napban összevont számmal jelentke-zik, s reméljük, hogy sikerül pótolnunk az e számból kimaradt írásokat is.

Természetesen a to-vábbiakban is várjuk anyagaikat, az Önök-vel kapcsolatos eseményekről szóló tájékoztatókat.

A szerkesztőség

Szokatlanul bizalmas vallomás

Vári Attiláról

Ezer éve ismerem Attilát, bár egymásról vallott emlékező képeink nehezen illenek össze. Ő úgy tartja, hogy tizenhét éves korában ismerkedtünk meg, én úgy, hogy 1963-64-ben, csakhogy az én memóriám rongyosra szakadozott, az övé meg igazi prózáiról, dátumos, háttérzajos képsor, szagokkal, illatokkal, s olykor Joyce-ra, máskor Camus-re, néha Krúdyra hajazó formákkal. Ámbár mindezek nem szép-irodalmi hatások, hanem fölfedezések voltak nála. Ne feledjük, hét-nyolc éves korában nagyapja erős szerzőket adott a kezébe, édesanyja kapásból idézett modern klasszikusokat, és ebben sosem volt semmi erőltettség: Attila boldog műveltségben nőtt fel, tizenévesen már tudta mindazt, amiből más a nagydoktor írja. Az élvezetes és életes mindebben az volt, hogy semmi sem volt a tudásában száraz, papiros ízű. Megfűszerezett és aromásított magának mindent, mintha csak a modern fizika történetét is drámai zenés színpadon játszották volna le neki. Kiugrik a szemem ettől, Attila néha matematikai képleteket, régészeti meglepetéseket, apokrif biblia-textusokat tár föl, s én kezdetben, negyven s valahány évvel ezelőtt gyanakvóan figyeltem, kamaszos szelhámiával gyanúsítottam, ellenőriztettem történeteit és adatait, idézeteit és csattanóit, és elképve fogtam be a számat, mert mindig kiderült, hogy tamaskodásom megalázóan alaptalan.

Valószínűleg pazar, szinte automatikusan rögzítő és egyben asszociáló memóriája nem érdem, miként senkinek sem érdeme, ha zseniális. Csakhogy Ata (Atta!) nem a reprodukálásban fenomén.

Emlékszem, amikor harminc, s valahány éve (a középkori villamosjegy időszakában) megjelent románul egy széppróza kötete, s esszét írtam róla az akkori legfőbb román irodalmi hetilapban, a Romania Literara-ban. Román íróbarátaim hümmögve, fejüket ingatva mondogatták nekem (akkor már a Calea Victoriei 115 alatti gyönyörű kis palotában, amelyet a „vörös herceg” Catargi hagyott az Írószövetségre), hogy jó-jó, az ember persze hogy méltatja az övét, no de ennyire azért mégsem kötelező! Mosolyogtam, megvettem öt példányt a román

kiadásból, s mindegyikük kapott egyet. Néhány héten belül bocsánatot kértek, egyikük meg azt motyogta kedvesen, a fene belétek, no de talán mégsem vagytok mind lángelmék!

Nem, persze hogy nem, sőt, vannak köztünk olyan erősen hülyék, amelyeket ti nem is láttatok még! – vigasztaltam őket.

Merőben a kedvező s kedvezőtlen szelek járásától függ, hogy Vári Attila költészetét és szépprózáját idejében, még életében valódi értékén fölfedezik-e. Az Erdélyben most megjelent (regénynek, fantasztikus mesének, modern mítosznak is nevezhető) Vanília című nagyprójája, a hatvanadik születésnapjára megjelent válogatott verseskötete (Idegen ég, válogatott versek 1970-2004, Pallasz-Akadémia Kiadó), vagy az ugyanott, ugyanakkor kiadott „Históriás ének a rendszerváltásra” (Márton Árpád illusztrációival) így együtt: csak ez a három fölér egy életművel. Utóbbi legelső, mottószerű, História című versét idézem:

Népem múltja:

Az én jövődóm.

Csigabígn gerinc a háza.

Jövő időben lesz, vagy nem lesz,

Múlt forradalmak tisztulása.

Persze tudom, közvétek, sértés, felháborító, könnyelműség kikiáltani zseniálisnak bármely kortársunkat; illik mások rovására is szerénynek lenni, s ilyen sommás, többeket sértő kinyilatkoztatások helyett elemezgetve dicsérgetni leleményes, szikrázó, játékos nyelvezetét. Prózájában a dús képzeletű, váratlan kacskaringókat és

klappolásokat, a lírai meghökkentést, a rokokó rangú díszítményeket a vas-kos valóságbrázolásokban is, a kedves ledérséget, mókás méregkeverést, a bűvészműtárványok szemképrázta-tó sorozatát – mindent lehet és szabad, csak azt nem, hogy magasztaló-som-másan kijelentsük: ez a fickó zseniális.

Igaz, az Élet s Irodalomban megjelent novellái nagy sikert arattak. Igaz, valójában minden könyvének (már-már: sértően meglepetésszerű) olvasói sikere volt. Igaz, noha ismer minden kádenciát, mindig fölöttük lebeg. Igaz, ennyi kedély, adoma, cselekmény, humor, édes abszurdum csak egy-egy jól válogatott könyvtárban található – mégis azt mondom: igazatok van, nem szabadna még életében kimondanom, hogy Vári Attila roppant színes, eredeti, öntörvényű jelenség a magyar irodalomban. „Hozza” mindazt, amit a fő áramlatok a magyar írásban megvillantottak, erős folklorisztikus színesség és tömörség ötvöződik városiasan esszéisztikus kincsekkel: ilyen tekintetben is szintetikus, eredeti ötvözet ez a költészet és próza.

Kései születésnapj köszöntömre ám harsogják csak mások, hogy kritikatlan, nem bizonyító erejű, deklaratív és proklamatív – vállalom, s majd egyszer nagydoktorit írok Váriból, ezer kielemezésből fölépítve, újraépítve egész ívét.

S a mottója ez lesz:

„Írtam volt 2006-ban, néhány hónappal azelőtt, hogy a furcsa, néha indulatos, néha túl heves, olykor lehangolt, kedvesen mániákus barátom hatvan év fölött munkanélküli lett két gyerekkel és egy feleséggel, sok kötettel a háta mögött és a munkaideje igazolásával a világból a semmibe kihárta a Fondul Literar (román Irodalmi Alap) perelhetetlenségének tudatában. Éppen akkor, amikor a Magyarországon letelepedett és állampolgárságot szerzett erdélyi ember majdani nyugdíj-kiszámítása a legtöbb tekintetben hirtelen hátrányossá vált. Aki állást ajánl neki, aki megoldást talál a nyugdíjára – mert „a nemzet írója” titulust még nem találtak ki, s elvégre Vári „csak” diplomás filmrendező, nem színész – az szóljon, és ha elolvassa Vári valamelyik könyvét, írja meg arról az olvasói véleményét.”

Diurnus

Tömörkény novelláinak fő témája a Szegeď környéki tanyavilág, a „kint való nép”. Tömörkényt épp ezért gyakran tekintik a regionális szerző szerepében megrekedt alkotónak. Hogy mennyire nem az, az ma már talán könnyebben kitűnhet, hisz a „kint való nép” témája révén írásai magának a kivüliség tapasztalatának esztétikáját formázzák meg. A kivüliség megjelenítésének e kísérlete nem csupán annyit jelent, hogy Tömörkény egy olyan réteget emel be az irodalomba, amely ott addig nem jutott szóhoz, novellái szereplőinek számára a társadalmon kivüliség önmeghatározásuk kiindulópontjaként jelenik meg. Szereplői olyan határhelyzetekben jelennek meg – a halál közelében, természeti csapásokkal szembenézve, vagy épp a közösségből kivettve –, ahonnan nézve kultúrájuk alapvonásai válnak láthatóvá. És ami talán a legfontosabb, Tömörkény egy olyan írásmódot dolgozott ki, amely maga is a bevett konvenciók alapján meghatározott irodalmiságon kívül helyezkedik el.

Egy mai olvasat számára e legutóbbi pont az, ahonnan nézve Tömörkény életműve izgalmassá válik. Közel sem arról van szó, hogy szakítás történe itt az összes addigi irodalmi hagyománnyal; ellenkezőleg: az irodalmi hagyománnyal való tudatos számvetésről lenne inkább érdemes beszélni. Tömörkény maga is mozgásba hoz novelláiban egy sor – a műfajhoz kötődő – konvenciót, ezeket azonban ütközteti egy más típusú írásmóddal, amelyet az etnográfiai írásmód alapján dolgozott ki. E szembesítés révén tűnik elő az írás állandóan jelenlévő hatalma.

Az írás hatalmáról – és ezzel kapcsolatban az írás felelősségéről – szólva megint csak meg kell jegyezni, hogy Tömörkény esetében nem csupán arról van szó, hogy ha ő nem ír a kint valókról, akkor a társadalom tudomást sem szerez róluk. Ez természetesen az egyik legfontosabb indíték Tömörkény számára ahhoz, hogy megírja novelláit, ám ez az indíték önmagában nem követelné meg azt a művészi kidolgozást, amely e novellákat jellemzi. Az írásban ugyanis állandóan jelen van az a viszony is, ami témájához köti a szerzőt és az olvasót egyaránt. Tömörkény számot vetett azzal, hogy az írás és az olvasás nem léphet ki egyszerre abból a hagyományból, amely kialakította őket, és amely alapján egyáltalán működhetnek – legyen szó akár szépirodalomról, akár etnográfiai leírásról.

Az írásbeli kultúra éppoly idegen a Tömörkény által ábrázolt Szegeď környéki tanyavilág számára, mint ahogy

A „kintvaló”

Tömörkény István (1866-1917)

Tömörkény István a XIX. század végén, XX. század elején alkotó író, etnográfus, újságíró; egyike azon íróknak, akik az irodalomtörténeti értékelés számára a periférián helyezkednek el. Noha egy-egy ilyen szerző újrafelfedezése mindig vonzó és izgalmas kísérletet jelent, e periférikus helyzet önmagában nem elegendő ahhoz, hogy egy életmű magára tudja vonni a mai olvasó figyelmét. Akadnak azonban olyanok e szerzők között – és ilyen Tömörkény is –, akik esetében mel-lőzésük korántsem annak köszönhető, hogy munkáik nem tudnak esztétikai értéket felmutatni, és mégis: írásaik magas szintű művészi kidolgozottsága ellenére a perifériára szorulás lehetősége művészetük lényegében rejlik. Művészetük a határhelyzetek művészete.

az írásbeli kultúra számára is idegennek számít a „kint való nép” életmódja. Az írás önkénye érvényesülne, ha e különbségek észrevétlenségben maradnának. Épp ezért még egy etnográfiai írástól is megköveteli a hitelesség, hogy e különbségeket érzékeltesse. A para-

doxont egy író esetében épp az jelenti, hogy az írás által kell megjelenítenie egy, az írás számára alapvetően idegen témát. Tömörkény e paradoxon megoldását az idegenség esztétikai érzékelésében látta meg. Ez vezetett odáig, hogy Tömörkény etnográfiai írásait is

művészi igényel dolgozta ki, azokra mint irodalmi alkotásokra tekintett. Innen ered az a probléma is, hogy írásai közül gyakran szinte lehetetlen kiválogatni, melyik tartozik az etnográfia és melyik a szépirodalom körébe.

Tömörkény az idegenség érzékeltetésére folyamatosan ütközteti novelláiban a „kint való nép” szóbeli kultúráját a novellákat olvasók írásbeli kultúrájával. Mindezt szórakoztató, ám igen zavarba ejtő játékosan teszi. Tömörkény ugyanis egyetlen novellán belül több stílusban is megszólaltatja mesélőjét: beszélgeti a tanyaiak tájszóiban bővelkedő stílusában és a városiakok köznyelvhez igazodó stílusában egyaránt. E mesélő a novellák többségében mint egy szemtanú meséli el, mi mindent látott a „kint való nép” életéből. Tömörkény azzal alapozza meg a játékot, hogy nem árulja el, mesélője milyen szerepben vesz részt a novellákban: vajon a „kint való nép” egy tagja, vagy külső megfigyelő. Annyi biztos, hogy mesélőnk mindkét nyelvet – a tájnyelvet és az irodalmi nyelvet is – beszél, csakhogy e kettőt nem hajlandó elkülöníteni egymástól: még egyetlen mondaton belül is váltogatja őket. Ez egy állandóan jelenlévő kevertnyelvűséget eredményez, ami azért hozza nehéz helyzetbe az olvasót, mert mesélőnk gyakran tetszeleg a mindentudó elbeszélő szerepében is, azaz eljátssza, hogy belelát története szereplőinek fejébe. Ilyen esetekben szinte eldönthetetlenül válik, hogy mesélőnk szavait halljuk, vagy az egyik szereplő szavait, gondolatait olvassuk éppen. Márpedig az olvasó számára fontos lenne elkülöníteni a szereplők és a mesélő szavait, mert mesélőnk maga is rabja egy sor előítéletnek és téves hiedelemnek, amelyekről az olvasónak meg kell tisztítania a szereplők szavait, ha meg akarja ismerni a „kint való nép” saját kultúráját. Nem mindegy ugyanis, hogy valamit téves előítéletként, vagy egy másik kultúra szokásaként azonosítunk. Mindez azt is jelenti, hogy Tömörkény novelláit olvasva az olvasó saját előítéleteivel is szembetalálja magát.

Azzal, hogy az olvasót egymással ellentétes olvasatok létrehozására, és döntései folyamatos felülbizárlására készíti, Tömörkény felszámolja szövegei orthonosságát, így bennük az olvasó saját magát érzi idegennek. Az idegen idegenként való elfogadásához vezető út így saját idegenségünk megtapasztalásán keresztül vezet.

Szivák-Tóth Viktor

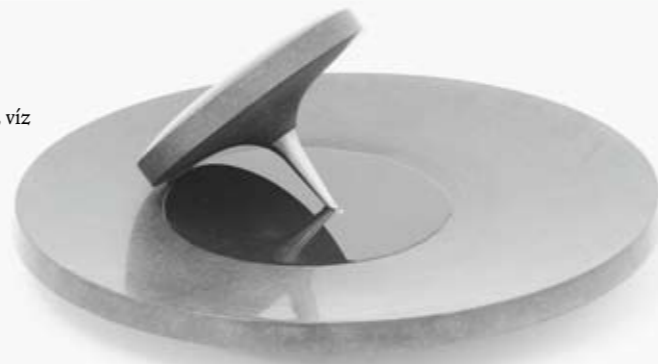

„Külön kerék I.”

2000-2001
andezit, gránit,
ólom, vas
140x60x60 cm

„Spirál-tál I.”

2001
andezit, gránit,
rozsdamentes acél, víz
45x100x100 cm

„Külön kerék I.”

„A kerékest átmérője: 46 cm a tengely 6x46 cm. A hengeres forgástest a vízszintessel szöget bezáró rádiuszon elgördíthető.

Egy sajátos szituáció jön létre azáltal, hogy a kereket ki lehet mozdítani nyugalmi állapotából, hiszen nincsen lerögzítve. Helyzete ezért instabilnak, esetlegesnek tűnik, szinte provokálja elmozdítását. Egyszerre rejt magában statikus és dinamikus rendszert, ami vizuálisan érzékelhető feszültséget hoz létre. Olyan relációt mutat, mint ahogy a szellemi és anyagi valóság viszonyul egymáshoz. A gondolkodás, a szellemi szféra számomra dinamikus minőséget jelent, míg a fizikai valóság statikus minőséget képvisel.” M.P.

„Spirál-Tál I.”

„A Spirál-Tál I. című szobrom esetén a kerék a tengelyben csak egy ponton érintkezik a felszínnel, így sokkal érzékenyebben reagál, ha megérintjük. A 46 cm átmérőjű forgástest felső része domború, egy nagy sugarú gömbhéj, míg alsó része egy homorú ívű kúp palástja. Ennek a talpazattal érintkező vége egy esztergált acélűske, amit becsapoltam a testbe. A „talpazata” egy 1 m átmérőjű, finom ívű gránit tál, melynek közepébe 16 mm átmérőjű acél korongot süllyesztettem. A tálba helyezve és megérintve a kereket, annak mozgását a tál tompítottan követi. A tálba töltött víz a forgó- és rezgőmozgás következtében, késleltetve spirálisan terjed a tál pereme felé, majd lassan minden visszaáll a statikus eredeti állapotba.” M.P.

„Egyedül Allah a tökéletes!” – mondják muszlim szőnyegárusok, amikor a jószemű turista észreveszi az asszimetriát. Csak a gépi perzsa lehet szemre szimmetrikus, a kézművesek mindig szándékosan „rontanak” a mintán. Ezzel egybevégt Péter kijelentése: „nagyon fontosnak tartom az emberi tényezőt, ami apró eltéréseket, szabálytalanságokat eredményez, magán viseli készítője kézjegyeit, azt a nagyon finom sajátos emberi asszimetriát, ami egyenként eltérő és ezáltal megkülönböztet minket.” Péternél nagyon oda kell figyelni, hogy valaki észre vegye ezeket az asszimetriákat.

A precesszáló mozgás a szobrászatban

Pontosabban Péter DLA értekezésének a címe: A Tengely /A precesszáló mozgás a szobrászatban, illetve saját munkáimban, a mozgásfolyamatok mint szellemi átalakulások / (A fizikai mozgás szellemi transzformációja.)

„A programom fő témája a mozgás, konkrétan a precesszáló mozgás a szobrászatban. Ez a mozgásfajta azt a ferde tengely mentén történő forgást jelenti, ahol maga a tengely is körmozgást végez egy centrum körül,

„Mansfeld Péter Emlékmű”

2004
indiai gránit, bronz
295x400x302 cm

„Spirál-Tál II.”

„A Spirál-Tál II. című szobrom egy 1 m átmérőjű finom ívű gránit tál, aminek az alján lévő közepébe egy csapágyat helyeztem, amely megindításakor rendkívül finom forgómozgást eredményez. A tál peremébe körben egy vajat esztergáltam, míg a centrumában egy félgömb vízgömböt öblöt alakítottam ki. A vajat és a központi edényt furaton keresztül részecével kötöttem össze a tál testében, láthatatlanul.(...) A kö megforgatása után a centrifugális erő kitolja a vizet a centrumból. Az első változás, amit észlelünk az, hogy a víz megjelenik a vajatban, kibugyan a furaton keresztül, és két irányba, nemes lassúsággal elindul a medrében, egyre közeledve egymáshoz, mígnem a kiindulással szemközi oldalon összeérnek, ezzel bezárul a vízkarika. A központi medence vízszintje, pedig ez alatt szépen lassan apadni kezd, majd teljesen kiürül. A két ellentétes erő kiegyenlítődése közben a víz egyensúlyoz, hogy irányt váltva ellenkezőleg megismételje útját. Ez alatt a néhány másodperc alatt furcsa pulzáló mozgásra leszünk figyelmesek: a víz hezitálni látszik, a központi lyukon kijön, majd visszahúzódik, amit többször is megismétel, míg végül győz a centripetális erő, nincs akadálya a visszajátszásnak. Később a víz visszafolyik a centrumba, megtelik a meder, és végül megáll a kerék.” M.P.

Születési idő, hely:

1973. január 30. Budapest

Tanulmányok, szakmai tevékenység:

1994 – 2000 Magyar Képzőművészeti Egyetem, Budapest, Szobrász Szak
Mesterek: Bencsik István, Karmó Zoltán
1999 Képzőművészeti Diploma
2000–2003 Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar, Képzőművészeti Mesteriskola
Doctor of Liberal Arts (DLA) képzés, Szobrászat I. program
Témavezető: Bencsik István, professor emeritus
2003-tól Tanár a Szimultán Képző- és Iparművészeti Tanodában
2004-től Tagja a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának

Egyéni kiállítások:

2000 Fonó Budai Zeneház, Budapest
2003 Külön kerék, Mücsarnok, Cipő Galéria, Budapest

Fotók: Menasági Péter, Zielinski Tibor

2006 Tengely, Budapest Galéria Kiállítóháza, Budapest

Díjak, Ösztöndíjak:

1996 Barcsay-díj
Közársasági Ösztöndíj
1997 Székely Bertalan Ösztöndíj
Deutsche Telekom Ag Díja
1998 Közársasági Ösztöndíj
2001 Aszú-díj
2003 XVIII. Országos Képzőművészeti Biennále, II. Díj
Mansfeld Péter Emlékműpályázat, I. Díj
2004-2000 Derkovits Gyula Ösztöndíj
2005 Német Kisebbségi Kitelepítés Emlékműpályázat, Budaörs, I. díj

Köztéren kiállított munkák:

Üzenetek, 1998. Deutsche Telekom Akadémia, Bonn
Jelzőkő, 1998. Piller-Pitztal, Ausztria
Határkő, 1998. Piller-Pitztal, Ausztria
Külön kerék II., 2001. Epres-kert, Budapest
Örvény, 2003. Hősök tere, Kisoroszi
Mansfeld Péter-émlékmű, 2004. Veronika park, Budapest

„Spirál-tál II.”

2002-2003.
gránit, rézcső, acél csapágy, víz
18x100x100 cm.

A Tengely hatalma

Menasági Péter szobrászata

„Olyan értékrend kialakítására törekszem, amely már egyre kevésbé jellemző a mai világunkra, ahol a robanás, feszültség, az ad-hoc jelleg dominál. Mivel nem találok biztos kapaszkodókat, amik modellül szolgálhatnak, magam próbálok felépíteni egy szilárd rendet, ami megfelel személyiségemnek. Lassan kimunkált, nyugodt, tartós minőség megvalósítására törekszem, megállítva az időt, az állandót ragadom meg.” M. P.

Szinte már teljesen összekavarodtam a mostani katodik, értelmezhetetlenül paradox világban, mikor – előzetes kérésemre – Péter elküldte nekem DLA értekezésének szinopszist. Igen, megvan! – kiáltottam fel magamban.

Péter írása minden nyugtató tablettánál hatásosabb az idegeimre. A krisztusi korbá érkezett alkotó, esszenciálisan letisztult művészete kétséget kizáró bizonyítéka annak, hogy létezik még magasabb rendű eszme ebben a hagyományos értékrendszerét feladó, zagyva hőseit magasztaló világban. Péter is a jelenben mozog, mégis, mintha bármely korban élhetne: művei időtlenek, reneszánsz polihisztoroként jár-kelek a „perc-emberkék” közt. Művészetében nem a könnyen emészthető, látványos gegekkel operál. A felhasznált nemes anyagok eredendő szépsége, a megmunkálás minősége már önmagában esztétikai élményt ad. Ez

ugyan elmondható egy szépen kivitelezett konyhabútorról vagy egy gondosan megmunkált gépkatrésről is, mégis – mindezen túl – Péter szobrai többek ennél, érezhető spirituális energiát sugároznak. Műveinek titka többek közt arányaiban keresendő. Első ránézésre ugyanis alig különböznek a high-tech ipari termékektől. Ez persze beugratás. Az elmélyült befogadó számára az első benyomások után kezdenek megszólalni Péter statikus alkotásai. Mobilszobrai viszont csak működés közben teljesítik igazi küldetésüket. Péter munkásságát már jó ideje figyelemmel kísérem, így össze tudom hasonlítani korábbi munkáit a mostaniakkal. Látom, ahogy formálódik, kristályosodik lényegre redukált szobrászata. Örülök neki, hogy a mostani kiállításán régebbi és újabb munkái egymás mellett láthatók, így a folyamat mások számára is nyomon követhető.

eszméjének azt a részét, ahol tér és idő összeolvadnak, és egymástól elválaszthatatlanul a spirituális hatalom központját határozzák meg.

Számtalan hagyomány, például a kínai és az azték felfogás is evidenciának tekintette, hogy a középpont relatív és nem abszolút fogalom. Azt a pontot értették alatta, amely körül egy összetartozó közösség élete, gondolatai, cselekedetei lezajlanak. Így ezekben a kultúrákban egymás mellett több középpont is létezik.

Caroline Humphrey és Piers Vitebsky a középpontra vonatkozólag írják: „Az időbeli ismétlődés és a térbeli sokszorozhatóság azt mutatja, hogy a szent épületek szellemi erők gyűjtőpontjai ugyan, de a középpont valamilyen mértékig bárhol és bármikor megalkotható. A középpont hatalma kiterjeszhető és reprodukálható az istenek, szentek és szentélyek képeinek segítségével. Az embernek saját teste is lehet szentély vagy egy középpont; a mandala pl. nemcsak a hindu templomok alaprajzi mintája, de szellemi támasz is: belső természetétélve a meditáló testében ismeri fel a Mindenséget.

Ebben az értelmezésben a centrum nem épület, hanem tudatállapot vagy a kegyelem állapota.” M.P.

Mansfeld Péter emlékmű

A pályamunkát (az emlékmű makettjét) már az eredményhirdetés előtt láttam. Kiemelkedően jónak találtam már akkor is. Igazi erénye a műnek, hogy az alkotó szigorúan redukált szobrászi koncepcióját megtartva, megdöbbentő erővel fejezi ki az elnyomást, a személyes megaláztatást, bezártságot. Kifejezi mindazt a drámát, amit a 18. születésnapján felakasztott '56-os hős tragikus emléke jelent számunkra a magyar történelemben.

Menasági Péter Tengely című kiállítása megtekinthető május 28-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig a Budapest Galéria Kiállítóházában (1036 Budapest, Lajos utca 158). A kiállításon látható a Menasági Péter művészetét bemutató négy nyelvű könyv is, amely beszerezhető a művészettől.

További információ: www.artportal.hu, www.echopeocs.hu, www.art.pe.hu, www.mucsarnok.hu
Zielinski Tibor

Európa is felfigyel rájuk

Siklós, a művészek nyílt városa

Siklóson könnyen lelhetünk üde, akár vidáman táncoló szén-dioxid buborékoktól gyöngyöző fehérborokat. A váráról és a kuruc hősokról elhíresült város és tájéka alkotó- és építőművészeti kezdeményezései hasonló üdeséget hordoznak magukban, mint e borok.

A vár erőssége a kultúra

A törekvésekben a város kezelésében működő, több mint hét évszázados múltra visszatekintő vár, mint kiállítóhely az egyik központi szerep. „Létünk, kiállítótermünk kohéziós erőt jelentenek.” – fogalmaz Balázs Csaba, a Siklósi Várszínház Kht. ügyvezetője. Gazdag kiállítási programjukat látva egyetérthetünk vele: a hajdani erődtérny ma elsősorban a kultúra fellegvára. Az utóbbi években látványosan szaporodott turisták révén minden itt kiállító művész nagyszámú látogató előtt mutatkozhat be.

A kht művészeti vezetője, Kovács Ferenc festőművész a tárlatok megszervezése során például az ART Siklós elnevezésű, most május 12-én nyíló rendezvénysorozat létrejötténél bábáskodott. A kiállításon a helyi amatőr és hivatásos alkotók kapnak tárlatlehetőséget, de a remek akusztikájú gótikus kápolnában tartott koncerteken megmutatkozhatnak a siklósi előadóművészek is. A siklósi fotósok első-

sorban műkedvelő fényképezésből álló baráti köre – az ART-on kívül – évente kétszer önállóan jelenik meg a várgalériában. Kovács Ferenc szeptemberben, 60. születésnapja alkalmából szervezett saját életműkiállítását szintén a várban tartja.

Régi-új műfaj: szimpózium

A helyi művészeti élet régi, fontos színtere a Baranyai Alkotótelepek Kht. A hajdani ferences kolostorban munkálkodó szervezet elődje Magyarországon elsőként szervezett művészeti szimpóziumokat 1967-ben. A szobrászok, keramikusok részben nemzetközi, de megritkult találkozóinak ismét Siklós lesz a színhelye – tudtam meg Váczy Réka igazgatótól. A nyáron két, egyhónapos szimpóziumnak adnak otthont, a szeptembert pedig az újfajta betonok felhasználására összpontosító találkozóznak szentelik. A várgalériában két kiállítással jelentkeznek.

Az általuk működtetett nagyharsányi szoborpark

– a hivatalos védelemig ideiglenesen – a hazai kulturális örökség része lett januártól. Pályázati sikerük nyomán a Szársomlyó villányi oldalán, egy felhagyott kőbánya öblében található alkotó- és kiállítótelep szőlők közt megbúvó művészháza, a Gyimóthy-villa bemutatóteremmel bővül. A szoborparkban július végétől fiatal alkotók rendeznek összművészeti – az alkotóművészetet más elemekkel ötvöző – programot, amelynek keretében a látogatók akár be is kapcsolódhatnak a művek készítésébe.

Kulturális szemléletű településfejlesztés

Az alkotótelep által összefogott szobrászok, építésszek, tájépítésszek a törökök ellen nyertes, 1687-es csatáról nevezetes Nagyharsány Kolónia elnevezésű településrészen hoznak létre új közösségi teret. A munkacsoport dr. Kapy Jenő Ybl-díjas építész vezetésével, az önkormányzat bevonásával tartott workshopot 2005 nyarán a helyszínen. A községnek ez a része hajdan bányászok lakhelye volt, később sajátosan, s egyúttal kevésbé vonzóan alakult át. A helyhatóság erőfeszítéseinek következtében ma már rendezettebb terep fogadja a látogatót. Azonban a kérdés továbbra is adott volt: mit kezdhetne a Siklós-Villányi Borúthoz tartozó település ezzel a területtel, hogy kovácsolhatna előnyt a korábbi hátrányokból?

A munkacsoport tagjai egyes kérdésekben azonnal állást foglaltak. Javasolták a Kolónia bontással kezeltetett foghíjainak visszaállítását, méghozzá vegyes funkcióval, amelyre egyaránt jellemző a kisállattartás és a borászat. A településrészen a baranyai Palkonya pincesorán létrejövő hasonló bor-utcák kialakítását tartották szerencsésnek, és maguk elé képzelték egy jellegzetes szoborparkot is a szomszédos kőbánya későbbi rekonstrukciójához kötődően.

A helyzetet még érdekesebbé teszi, hogy a nagyharsányi hegy, vagyis a Szársomlyó geológiai képződményei hasonló ritka és érdekes sort alkotnak, mint az itt honos növények és állatok. A második világháború előtt létesült bauxitbánya felhagyott vágai al-

kalmat nyújtanak a földtani rétegek bemutatására, míg a ma működő bánya egy, az aggtelekihez legáltalában hasonló, de annál inkább nagyobb kristálybarlangot rejt. A jövőben ezeket is érdemes lesz a képbe komponálni.

Napjainkban már készen állnak a Kolónia első tervei, s remélhető, hogy e program rövidesen a megvalósulás útjára lép.

A Siklósi Szalon Európába érkezett

A hajdani siklósi szimpóziumok gyökeréhez visszanyúlva szervezte meg Kovács Ferenc 1990-ben – a térséghez kötődő hivatásos alkotók bemutatkozására szánt – Siklósi Szalont. Ahogy az összegyűjtelek házigazdája mondja, a szalon kifejezést alkalmasabbnak tartotta a hagyományos elnevezéseknél. A szó egyfajta befogadást fejez ki, ráadásul egyetlen művészeti ág képviselője sem érezheti körön kívülnek magát miatta.

A hatvantagegy csoport tagjait az első esztendőben a siklósi várban évente rendezett kiállítás kötötte össze. 2004-től azonban – a beremendi cementgyárat üzemeltető Duna-Dráva Cement Kft., a Siklós és Vidéke Takarékszövetkezet és a Tenkesalja ÁFÉSZ mellett számos helyi művészpártolónak köszönhetően – alapítványi formában dolgozhatnak együtt. A kuratóriumban Kovács Ferenc titkár és a cégek képviselői mellett Angyal Mária művészettörténész is helyet kapott.

Az alkotók mára, messze túllépve az adott lehetőségek keretéből, Berlinben, Bécsben, Párizsban, Pozsonyban, Rómában, Tallinban és Szófiában mutathatták be munkáikat. Bukarestben a tavalyi kormányközi találkozó időpontjában szerepeltek, igen reprezentatív körben. Magyarországot ugyanis kulturális téren a Bozóki András miniszter által vezetett művészdelegáció képviselte. A Magyar Állami Népi Együttes, Szabó István és Jancsó Miklós filmrendező, illetve Jandó Jenő zongoraművész társaságában a kortárs magyar műveket felvonulta-

tó Siklósi Szalon vitte a magyar művészetek jó hírét a román fővárosba. Részben ennek alapján, részben, mert a budapesti orosz nagykövetség is megtekintette a tárlatot, 2006-ra moszkvai meghívást kézbesített a postás. A moszkvai tárlat nemrég zárult, összességében várhatóan Brüsszelbe utaznak.

A lendületben lévő művészcsoport legfrissebb műalkotásai június 3-tól augusztus végéig lesznek láthatóak a siklósi várban.

Szoborpark a cementgyár előtt

A Siklósi Szalon keretében működő, a pécsi Kis-telegdi István egyetemi tanár nevéhez kötődő építész csoport már készíti azokat a látványterveket, amelyek alapján megépül a beremendi cementgyár északi oldalára tervezett szoborpark. Célkitűzésük szerint a gyár környezetét szeretnék esztétikusabbá tenni, úgy, hogy a cement alapanyagául szolgáló anyagok, és a beton egyaránt helyet kapjon a parkosított környezetben, szobrok formájában.

A gondolat a belga Michel Hoppe Soliter című szobrának 2003-as avatásakor vetődött fel, amely az első mű volt a huszonegyedik század elvárásainak megfelelő küllemű gyár mellett. A szalon támogatására létrehozott alapítvány életre hívása után fogalmazódott meg: az adott évben a szalon díját elnyerő alkotó a következő évben elhelyezheti szobrát a készülő parkban. Így minden évben bővíülhet a jelenleg mintegy húsz darabosra tervezett szabadterei gyűjtemény.

Az első alkotásokat az út mellett fogják elhelyezni, míg a későbbiekben az egész zöldfelületet kitöltik a szobrok – nem feltétlenül a jelenlegi telepviszonyokhoz alkalmazkodva, hanem térben tagoltan. A művek közötti füves területre növényzetet is telepítenek, hogy a kő, a beton és a fák, bokrok természetes egységet alkotva jelenjenek meg.

A már említett alkotás mellett jelenleg a pécsi Rigó István szobrászművész művét láthatjuk itt, a Józserencse-csomót, amit egy ősi kínai minta ihle-

tett. 2006 júniusában Colin Foster művét avatják föl harmadikként, aki a PTE Művészeti Karának dékánja, s a Szobrászat tanszék vezetője.

Konkrétan betonból

Szintén a Siklósi Szalonnal szoros kapcsolatot ápoló pécsi szobrászati tanszéken dolgoznak a – megint csak a Duna-Dráva által támogatott – betonkurzus hallgatói. Ők „konkrétan” betonból (angolul concrete) dolgoznak. A tanfolyamot Csurgai Ferenc szobrászművész, a betonszobrászat jeles hazai művelője irányítja. A hallgatók a beton művészeti alkalmazásával kapcsolatos munkái máris sok érdekes megoldási lehetőséget vetnek föl. A tervek szerint az egyetemisták legjobban sikerült művei helyet kaphatnak a beremendi gyár melletti parkban.

A siklósi és máriagyúdi református templomokról készült fotókiállítás áprilisi megnyitója a várgalériában

Mit mondhat a cikkíró e jelentős leltár láttán? Siklós táján az érdeklődőnek nem kell a mélybe buknie a kultúra gyöngyeiért – s szerencsére olyan is akad, aki segít ebben.

Bencs János

A nagyharsányi szoborpark védett kulturális értéké válik

A Siklósi szalon szobrászai közé tartozó Rigó István Józserencse-csomó című műve a beremendi szoborpark második alkotása

Emelkedett óráim

Nem születésnap beszélgetés az idén 70 esztendőös Ifj. Pál Mihály szobrászművésszel

„Nem vagyok erős szóban, inkább írásban tudom jól kifejezni magam” – kezdi beszélgetésünket az idén 70. születésnapját ünneplő művész. S mielőtt bármilyen kérdést fel tudnék tenni, már az ötvenes években járunk, a Várbazárban, ahol fiatal éveit töltötte édesapja és olyan művészek társaságában, mint Bartha Lajos, Huszár Imre, Marosán László.

– Erről korábban nem esett szó, de a Várbazár egyfajta művésztelepként működött, ez nem volt deklarálva, de a formai törekvések és az emberi kapcsolatok mégis ezt eredményezték. A jelentőségét jól mutatja, hogy az 1900-as évek eleje-közepe óta a köztéri szobrok mintegy egyharmada itt készült. Édesapám 1971-ben bekövetkezett halála után pályázati úton „örököltem” a műtermét. 2003-ban felszámolták a műtermeket, s így elmondhatom, hogy a Várbazár egyik utolsó „lakója” voltam.

– Milyen tendenciózus változásokat lát a köztéri szobrászattal kapcsolatban?

– Akkoriban az állami mecenatúra meghatározó, szinte kizárólagos volt, ezért a politikai tárgyú szobrokra érkezett a legtöbb megrendelés. Idővel azonban egyre több olyan ember akadt a döntéshozók között, aki sokkal komplexebb módon értelmezte a művészet kérdéseit. Tehát a döntéshozatal egyre inkább szakmai alapokon kezdett nyugodni. A rendszerváltást követően az állami mecenatúra decentralizálódott, a helyi igények felerősödtek. Realisztikus, narratív elvárások érvényesültek,

talán jobban, mint a korábbi időszakban. Furcsa, de a '60-as, '70-es években több mű készülhetett modernebb felfogásban, jelenleg a finanszírozó abszolút mértékben érvényesíti elképzeléseit. Tulajdonképpen nem szabadabb a művész ma sem.

– Műveit tekintve, beszélhetünk-e az Ön esetében alkotói periódusokról? A Munkácsy-díj jelentett-e egyfajta mérföldkövet?

– A díj semmiképpen sem volt korszakhatár az életemben, hiszen azt korábbi munkáim alapján kaptam. A választ leginkább csak a szobrászat nyelvén tudnám megfogalmazni. Weöres Sándor egy idézetét venném segítségül.

„Nyugszik a piktor a Nap,
Most szobrász Hold kél a tájra.
Formákat mutat és súlyt,
Teret és tömeget.”

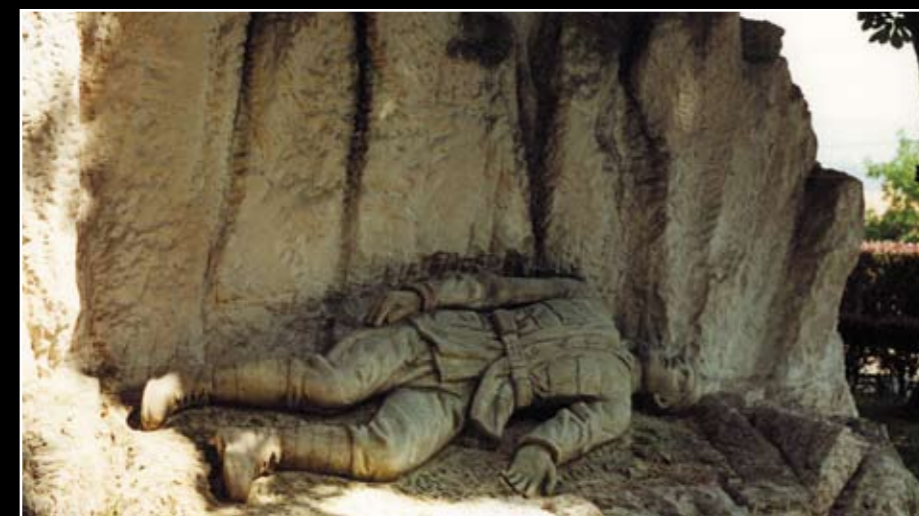
Ezzel a megfogalmazással maradéktalanul egyet értek. Számomra meghatározóak voltak tanulmányaim, és a tradíciók, amelyek a múlt szobrászatához kötnek. Kezdetben az egyiptomi, a görög, majd később a barokk szobrászat hatott rám. Ter-

Katedrális terv
Fotó: Balla Demeter

mészetesen irodalmi és más művészeti élmények is befolyásolták az általam kifejezni szándékolt „ideált”. A letisztult formák érdekelték, s a folyamatos tökéletesedés igénye mozgatott. A 70-es években azonban tudatosan váltottam: úgy éreztem, hogy ez a „program” befejeződött, eljutottam oda, ahova szerettem volna. Fel kellett lázadnom a kötöttségek, a statikus formanyelv, tulajdonképpen önmagam ellen. A mozgalmasság és a dinamika vette át ezek helyét. Ehhez kínálkozik eszközként a drapéria, ami számomra a hatást érzékeltető plasztikai megoldás. A formai letisztultság azért megmaradt, a harmóniát nem lehet kiiktatni a szobrászattól a „korszerűségről” hivatkozva. Ennél az új felfogásnál azonban sokkal több mindenre kell odafigyelni, egyszerre több dolognak kell harmonizálnia. Ez a formai váltás lehetőséget adott a témaválasztásban is, s az Öszövétség adta témaválasztásaim alapját. Az Öszövétség többet mond annál, mint ami konkrétan le van írva, ami racionális megközelítéssel felfogható, egyfajta sugallat. Egy nagyon ősi üzenet, ami szavakkal talán meg sem fogalmazható. Az Ábrahám áldozata című szobor esetében a mérhetetlen tüzet próbáltam a drapériahatással elérni. Azt szerettem volna, hogy apa és fia elválaszthatatlanok legyenek egy olyan „sorsban”, amelyben az áldozatnak tulajdonképpen nincs szerepe, egy erős akarat irányít.

– Mi az, ami a racionális látásmódból hiányzik a megértéshez?

II. világháborús emlékmű, Sátoraljújrhely
Fotó: Pál András

Ábrahám áldozata
Fotó: Ács József

Id. Pál Mihály síremléke
Fotó: Gajzágó Jolán ill. Kertész Gyula

Kalapos fej
Fotó: Zilahya István

– A racionalizmus a felvilágosodás korában vált uralkodó szemléletté. Azóta a transzcendencia fontossága folyamatosan csökkent. Mindenre racionális magyarázatokat keresünk, még a csodákra is, a Vörös tenger megnyílásában is a természeti erők szerepét kutatjuk. Ez a kor feltételezni sem képes, hogy földöntúli jelenséggel is találkozhat. Ahhoz hiányzik a hit. A hit – véleményem szerint – a változás, változtatás képességét is adja.

– Mi a véleménye a szobrászat olyan új irányzatairól, mint a fényszobrászat?

– Az újabb és újabb irányzatok természetes velejárói az életnek. A végső szót azonban az utókor mondja ki szinte minden esetben. Nekik kell igazán megérteniük. A művész felelősségéről azonban nem szabad elfeledkezni. Arról, hogy a művészetre fogékony emberek számára adjon valamit. Csak attól, hogy egy alkotás nem érhető, még korántsem biztos, hogy nagy mű. Nem lehet légüres térben mozogni, a mű a közönségnek szól, a művésznek pedig szüksége van a visszajelzésre. Arany János és mások a szubjektum kialakulásában is mérhetetlenül fontos szerepet játszottak és játszanak. A művésznek tudnia kell olyan módon átélni a világot, hogy annak transzformálásával elérje a szubjektumokat, vagyis bennünket, embereket.

– Ez egy születésnap beszélgetés...

– Ne is emlékeztessen erre! Szeretnék ezen túllépni. Nem is tudom igazán ünnepnek tekinteni, még valamiféle mérföldkőnek sem. Egyszerűen nem tudok létezni sem az ünnepeket, sem a bölcs visszapillantó szerepében.

– Mondhatjuk, hogy Ön egy művészcsalád tagja?

– Kénytelenek vagyunk magunkra, mint művészcsaládra gondolni. Már nagyapám is kőfaragó volt, az ő ősei Kolozsvárott a Szent Mihály templom munkálataiban is részt vettek. Édesapám szintén ismert és megbecsült szobrászművész volt, nagybátyám pedig festőművész. Első feleségem B. Szabó Edit, aki 1975-ben hunyt el és második feleségem, Gábor Éva Mária, mindketten szobrászművészek voltak. Öcsém, József, az irodalomhoz

vonzódott, nemrég jelent meg szerkesztésében a Világirodalom története című könyv. Fiam sem kerülhet el a Képzőművészeti Egyetemet.

– Mi az, amit – születésnaptól függetlenül – fontosnak tart az életében?

– Mérhetetlen természetszeretet van bennem. Azt hiszem, a legemelkedettebb óráim azok, amikor járom az erdőt. Benne lenni abban az egész létező, lélegző gyönyörűségben, ami olyankor körülvesz. Sugárzik belőle valami sejtelem afelé, aki mindezt teremtette.

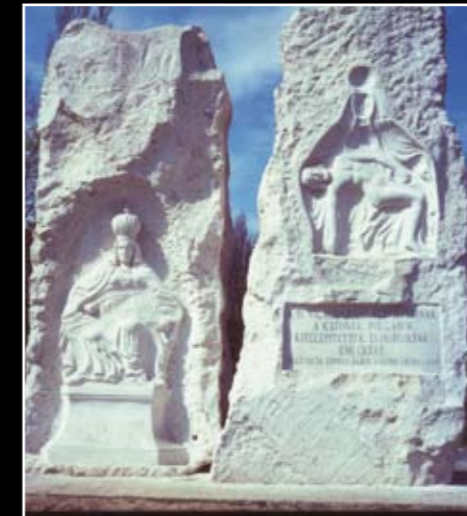
– Elégedett?

– Elégedett nem vagyok, de azt gondolom, hogy mielőtt elégedetlen lennék másokkal szemben, előtte magammal kell elégedettnem lennem. Igyekszem megérteni az ember mozgatórugóit, s nem ítéletet mondani felettük. Aki megérti önmagát, bizonyos szempontból már hozott is egyfajta ítéletet. Adománynak érzem, hogy élményszerűen foghatom fel a természeti és a művészeti szépséget, örülök, hogy megadott ez a képesség.

Nemes Attila

A hetedik ajtó
Fotó: Durgó Tibor

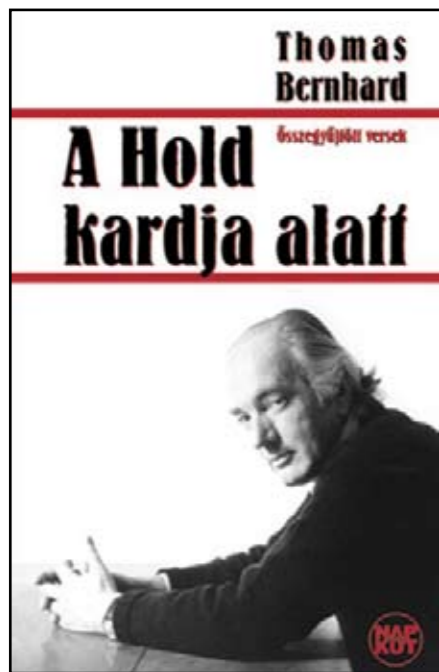
II. világháborús emlékmű, Sopron
Fotó: Duics Pál

Dániel próféta
Fotó: Ács József

Út a nihil felé

Erdélyi Z. János Thomas Bernhard- versfordításai

Magyar nyelven még most jelent meg először a világhírű osztrák próza- és drámaíró, Thomas Bernhard fiatalkorában írt verseinek gyűjteménye, A Hold kardja alatt címmel a Napkút Kiadó gondozásában.

A fordító, Erdélyi Z. János már magyarra ültette a rokonlélek, szintén osztrák Trakl költeményeit is, Bernhard mint költő valóban hasonlít témaválasztásában a századfordulós expresszionista elődhöz.

A hit keresése, a gyökértelen, minden köteléktől megszabadított egyed alakja, a paraszti lét és genezis tudata, s a halál örökös közelsége (a későbbi állandó téma) már a huszoneves alkotó motívumai közt is szerepel.

Thomas Bernhard, akinek betegsége ab ovo produkálta azt a mizantropikus, a nihilbe torkolló mikrovilágot és magatartásmódot, amit tökéletesre fejlesztett, s gyakorolt haláláig. Az ő útja a saját útja volt, nem úgy mint az emberek milliárdjainál, akik valami másra törekszenek, mint amik, s mindig valamely más úton kívánnak járni, mint ami nekik megadatott. Ahogyan egy interjúban vallja: „Az ember nem változik. Alapjában már gyermekkorban ugyanaz, ilyen értelemben én sem változtam soha.”

A költő Bernhard sem szerette a nyugalmas és természetes dolgokat, a pszeudonyulmat, a harmóniának hazudott állapotot: „Kapaszkodom megmentő szalmaszála / Átdőf tekintete, vak vá-

gaton / tartok sötétbe, gondolatba zárva, / hol nem maradt, csak kő és rágalom.”

A megkeseredett Bernhard már ott van a versekben, s a fordító Erdélyi Z. János ezt kiválóan érzékelteti. Azt a tényt, hogy az élet túlnyomó része kellemetlen, s így az emberek gyakran önmagukba zárkóznak, a lírikus Bernhard jól látta.

Negatív világkép, s végletesen kiábrándult depresszív alkat nagy tehetséggel. Ez Bernhard öntörvényű, filozofikus világa, individuuma.

Taszító ez az aura, az életigenlő ember felfogása merőben különbözik a létet és lelket füsttűveg függönyön át szemlélő alkattól. A lélek alkonya, a lelki koldus - attitűd már a korai Bernhard gondolatvilágában is jelen van. Ötvennyolc éves korára aztán eljut a teljes ürességig, persze mindig jön valami addig is, mint írja egy önéletrajzában, de amit várhatunk, az a pusztá kétségbeesés, az elhasznált élet, a nihil.

Ami van: a félelem, a bénító üresség, az „eltengetett élet”, hiszen „akár kamrában, akár hivatalban, akár kastélyban vagy kunyhóban élsz, akár az észak mágusa vagy, akár a dél idiótája, végső soron egyre megy.”

Erdélyi Z. János vállalkozása jól tükrözteti a kegyetlen és vigasztalan valóságterképű alkotó egész életre szóló ars poeticáját: a társadalomból végérvényesen kiszakadt ember önpusztító magányának vállalását.

A cikluscímek is sokatmondóak, például: A földön és a pokolban, Kiegett városok, Halál és kakukkfű vagy Az éj, mely átszúrja a szívem. Bernhard verseit olvasva felismerhető: a belső betakarja a külső, mert hát az ember itt áll meztelen, s fel akar öltözködni abba, amit leír. A kiszolgáltatottság élvezetté válik, már az ifjú szerző is kétségkívül mazochista. Expresszionista, szürrealista hatásokat is fölfedezhetünk a versekben, s némi utánérzéseket is (olykor Dylan Thomas is eszünkbe juthat Trakl-on kívül).

Bár Bernhard később megtagadta, vagy nem nagyon ismerte el lírikusi munkásságát („költészet akkor jön létre, ha mindent kikapcsol az ember”), ezt nevezhetjük álarcnak, maszknak is, hiszen prózai munkáit sem tartotta különösebben élete vége felé. „Kidobom a dolgokat, mint egy hőléggel. Kidobjuk a homokszákokat, ezek a könyvek, és egyre magasabbra emelkedünk” – vallotta.

Az ember logikus módon egyre többet lát, mert az idő végpontjában áll. Ez egy részről haladás, más részről pedig tapasztalás. Vagy gonoszság, hogyan Bernhard véli. Hiszen vannak mondatok, amelyek önmagukban véve csak szétesnek és a semmiben oldódnak föl, csakhogyan igen jól vannak felépítve, és jobban izgatják a fantáziánkat, mint a legtöbb másik, amit leírtak.

Fekete-fehér verseket olvashatunk Thomas Bernhard könyvében. Ahol minden éjszaka már csak egyórányi alvás. Amikor még nem a haláltól fél az ember, csak önmagától és az emberektől, hiszen „gyötréssel ébred valamennyi nap, beszédemben van / gyászom legendája bezárva”.

Persze egy életet lehetetlen leírni pontosan, s még lehetetlenebb kitergetni. Bernhard szerint az életet nem lehet elmagyarázni.

Szellemileg kilüszögöl az olvasó, mire végigolvassa ezt a kötetet. Felejteni akarja a sok negatívumot, az élet

ellökésének ezt a koncentrált módját, s valami mégis megmarad. S ez nem egyéb, mint saját érzéseink, lelkiismeretünk és tapasztalásaink lenyomata.

Erdélyi Z. János nagyszerű kötetfordítósa út a prózaíró Bernhardhoz: egy végső soron dekadens, terméketlen sors-

hoz, amely összességében mégis egy kiemelkedő nyelvi-poétikai teljesítményt produkált, egyszerű és megismételhetetlen.

Kaló Béla

**Ma halmoztam az élvezete-
ket, habzoltam katarzist
nagykanállal, eszik-e vagy
isszák, ebből a szem-
pontból édes mindegy, az
ilyesmi kis dózisokban még
mámoritóbb, mint vedelve.
Mert vedelve, azt hiszem
totálisan élvezhetetlen, sír-
va röhögni lehet tőle csak;
mint a csiklandozás, olyan:
az érintés majdnem ugyan-
az, erősebben applikálva
vinnyogtató inger, míg ha
finoman kapja az ember,
beleborzong.**

Az első igazi tavasz, azaz a mai napot, amikor meleg már a föld felső rétege, én régi szokásom szerint azzal ünnepelem, hogy hosszú szoknyában, és (prűdek bocsá) egy szál alsónemű nélkül, mezitláb mentem ki a fűre. Gyönyörű szép idő van, tiszta bukolika az udvar, kóválygó ezernyi tavasz-szag, hömpölygő fehér vattacukor-felhők, és fény, gyönyörű, egyenes ultramarinkék az ég palástja, érezni, látni jó.

Hajnalban, rögtön ébredés és gyors kávé után elővettem a szekrény tetejéről nagy fekete fotókartonomat, kivittem az udvarra, lefújtam róla a port, aztán visszamentem a házba és belülről keleti ablakom üvegére passzítottam azt. Na jó, az ablakot kívül egy tenyérnyi folton afféle macskamosdásban kellett részesíteni, mert az utóbbi időben meg voltam hajszolva kissé munkailag, a takarítás nem volt legfőbb prioritásaim között, az ablakpucolás nagyon pepes munka, sok idő, az pedig nekem január óta nem volt. Fekete karton közepén luk, tollhegygel szúrt, azon árad be a napfény, hegyes sugárban, fehér falra vetül. Nincs ebben semmi tervezettség, célzatosság, se egyéb rafinéria, ritkán teszem ezt, főképp tavasztájt, előre megfontolt szándék nélkül, ráadásul csak úgy, amikor kedvem támad erre.

Dölkök hanyatt csíkos kanapén, nézem a lassan vonuló fényes foltot, és zenét hallgatok, finom, cizellált csemlalomuzsikát, mert a mai nap erre van szánva, hogy pihenjek, és azt tegyem, amire kedvem szottyán éppen. Zene jó nagyon, fel lehet oldódni benne, ellenpontozások közt kifeszülni, kadenciákra lazulni el, pianissimo.

A napfényfolt eléri a mólót, pontosabban a mólóról készült fényképeimet. Van hullámtörő vörös kövek mellett kék-fehér jégvilágos, olajosan csillanó vizes betonon naplementés, és alacsony

vízállású, galamb-sorfal. A vörös kőnél vetül a fotópapírra a Nap és halad lassan az ajtókeret felé, tíz óra tájban a könyvespolcnál fog eltűnni majd.

Hosszabb udvari időzés következtett ezután, mezitláb, ahogy mondtam, leülés kerti padra, nézni dúsán zöldellő növényzetet. Az úgy van, hogy nálunk a lugasos szőlőt, pár tő málnát és néhány (cserepes) zöldfűszert kivéve nincs is haszonnövény. Buja burjánzás van a talajon, százsorszerű, egy ibolyafele, egy kék izé, meg egy sárga, nevüket sem tudom, afféle ösgepet képeznek, mióta szabadon hagyjuk nőni őket, intézzék el egymás között, melyik kap több területet, a mi szivünknek mindegyik egyaránt kedves, éljen a biodiverzitás, viragozzék száz virág. Gondoltam, egyszer növényhatározóval hasalok le, hadd tudjam meg, mire lépek (fű is terem), de aztán erőt vett rajtam az ignorancia, kíváncsisági inger visszafojtva, attól nem lesz szebb

a színes szőnyeg, ha tudom a virágok egyedi nevét vannak, amik vannak, rácsodálkozni valók.

Azelőtt por volt az udvaron, korábbi lakó gondosan irtott minden haszontalant, ágyásoknak ágyazott helyet, paradicsom nőtt ott, ahol most mindenféle zöldül, a vadnárciszok helyén uborkakarók. Nagypapám időnként kánikulai reggeleken bádog locsolókannával végiglocsolta a járdát meg az udvar ezen részét a bérlők helyett is, jobbra, balra lendít, lép előre, így alakult ki a szürkeségen a végtelen számtalan fekvő nyolcas jele, elpárolgó zsinórdísz.

Kifeküdtem a nagy diófa alá, kék takaróra, föld langyos, klorofil-szag van, és eső, és bomló növények, alszom egy kicsit, sietni ma nem kell sehova, semmivel, határidő most nem szorongat, könnyűnek érzem magam, pedig engem rendszeren is nyúz a gravitáció.

A boldogság azt hiszem, éppenséggel ez.

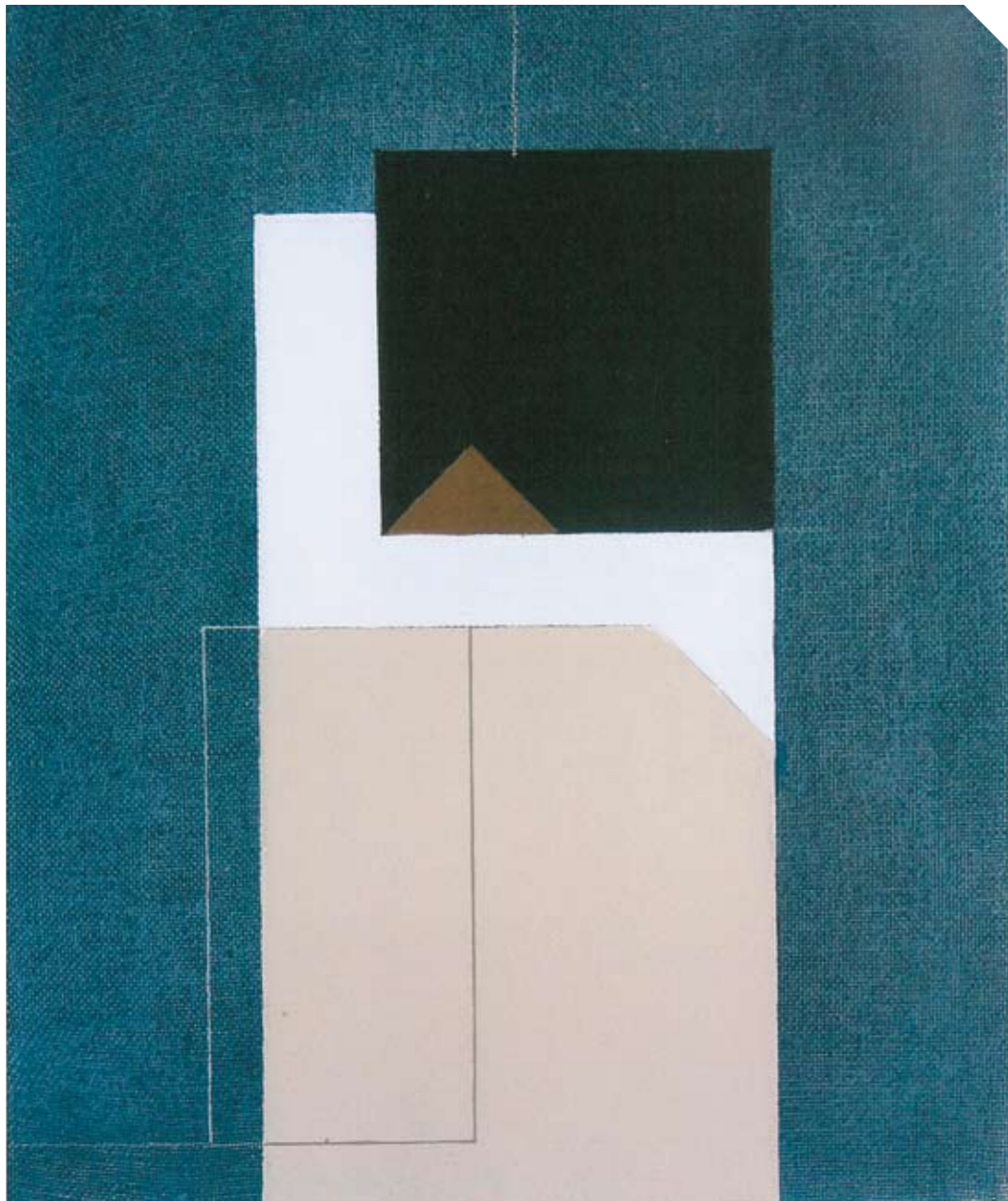
Szintén művész barátom kérdezett tegnap az örömről, és nagyjából a fenti magyarázattal szolgáltam neki, meg azzal, amit író kolléga mondott nekem utolsó interjújában, amiről nem tudtuk persze, hogy utolsó, pontosabban írásából idéztem: „És végezetül vagyon az Öröm, és az Öröm vagyon. És minde nek fölött vagyon az Öröm. És te tudjad, hogy az Öröm vagyon.” Ültünk a lépcsőn, életről, haláltól, szerelemről meg ilyesmirel beszélünk, finom bor után persze, anélkül az embernek ritkán jut eszébe efféle, és idézni tudtam (amit a szőlő leve nélkül talán nem sikerült volna, vagy nagyon más tudatállapotban, például szerelmesnek kéne lenni hozzá) ezt a részt: „Éltdet sok féle szennyek övedzik (környezik), amellyek el-kísérnek a pólya ruhától a koporsódra hulló rögekig (sártsonomig). Jól jegyezzed meg, hogy

az Embernek minden nyomorúsága 'szennyektől' vagyon. A' te munkád, hogy 'szennyektől' magadat és tiedet meg-örized és lehetőséggel meg-tisztítsad. Legyen mindig a' te Ünneppod, amikor ha 'szennyektől' magadat tisztának mondhatod és biztonsággal nyúlhatasz mindenekhez, fertezet nélkül, fehér ingbe. Tudjad, hogy az Ünneppod nap fejr gyoltsára törekedned ha-bár munkálkodásod törődéséből is nem vétek és dítséretes igyekezet. E' tanítás oktasson az Ünneppod nap mi-voltára is. Artzodnak szép Tisztaságát pedig örizzed.” (Csalog Zsolt)

Aztán tükörbe néztünk, hogy sikerült-e, és mintha vakok lennénk, csukott szemmel megtapogattuk egymás arcát, és mosolyogtunk.

Még tart az élmény, ma ezért semmit nem csináltam, csak a Nap volt, meg a zene, és a diófa alá kifekvés. Csupa haszontalanság, hétköznapi értelemben legalábbis, naplopás, mondhatni, és istentelenkedésnek is lehetne venni, ha nem a teremtet világra csodálkozni rá éppen, akinek van szeme a látásra így. Művészemberek különösképpen fontos a szemlélődés stádiuma, azt hiszem, hiába fűröszjük önmagunkban, meg ilyesmi, és kárba vesztett inger nincsen, csak elraktározódó. Most tehát itt ülök a gép előtt, ezzel a fene nagy, világra való érzékenységgel, és odavan a munkanapom, mert fordítanom kéne közben, ebből élek, de a Napra lehet gondolni csak, és John mosolyára, a finoman pengő csemlalomuzsikára, a tükörre, a borra, a fényre, és nem baj, semmi sem baj, a munka megvár, az írás halaszthatatlan. Művész az alkotás kéne lenni hozzá) ezt a részt: „Éltdet sok féle szennyek övedzik (környezik), amellyek el-kísérnek a pólya ruhától a koporsódra hulló rögekig (sártsonomig). Jól jegyezzed meg, hogy

Bozai Ágota

Verona, 1978

Konok formarend

– Az Ernst Múzeumban most látható retrospektív kiállítása. Ilyen alkalomkor az emberben automatikusan felvetődik a számvetés gondolata. A maga számára milyen összegzést tudna készíteni művészetéről?

–Négy periódust említenék, az első a természetelvű figuratív festészet, ebből a korszakból néhány mű látható a kiállításon. A legnagyobb hittel csináltam ezt abban az időben és vállalom a mai napig is.

Utána következett festészetem első átalakulása, amelyhez a monotípiák

kapcsolódnak. Egyfajta krízishelyzet állt be nálam: ismertem ugyan mindent, ami a világban történt, de egészen mást jelentett közvetlenül megtapasztalni. Akkor láttam először Van Goghot, Manet-t eredetiben, mindazt, ami akkor a párizsi múzeumokban látható volt, de az élő művészet még nagyobb hatással volt rám. Jártam Max Ernst-kiállításon, akkor találkoztam először Rothko műveivel. Mindez olyan lelki sokkot jelentett, ami érthető módon krízist váltott ki. Éreztem, hogy az, amit csinállok, már nem egy és új kifejezésformát kéne

találni. Radikálisan váltani nem tudtam, mert úgy éreztem, hogy amögött nincs tartalom és hitelesség. Sokat utaztam ezidőtájt, az új élmények és benyomások hatására kialakult egy különös életérzés bennem. A benyomások úgy jelentkeztek, mint az álomképek egymást váltó képsorai. Ezekhez festettem nagyon sok monotípiát. Képeimben ez úgy jelent meg, mint az elvont idő emlékképeiben az egymásra rakódott élménysorok. Sok kollázs képet is készítettem ebben az időben, amiből Iegy sorozat a kiállításon is látható. Az átalakulás korszakán

belül a következő időszak az új realizmus (Realité Nouvelle), ennek kiállításain én is részt vettem Párizsban, amely a pop art európai változata volt, amit Pierre Restany indított el annak idején. A város enyvesztetének jelei mutatkoztak meg ezeken a kollázsaimon és monotípiáimon különböző papírtapéták és talált tárgyak által. A '60-as évek végétől egy letisztulási folyamat indult el, amely belső szükség-szerűségből fakadt, illetve mint kiváltó-elem az építészettel kapcsolatos murális feladatok alakították. A művészet filozófia is, kérdésfelvetés, hogy mi felé alakítja a művész a munkásságát. Egy apollóni alkatnak az egyszerűsége, tisztasága, a rendre, a diszciplínára épül a művészet, szemben a dionüszoszi kaotikus szemlélettel. Ez nálam automatikusan, vagyis ösztönösen alakult. Elindult a festészetben egy leegyszerűsödött alkotási folyamat, amely az egész vászonnfelületet kitöltő, több rétegben lefestett felülettel indul, amely a festékrétegek száradása után már önmagában is egy belső teret alakít. Erre a felületre, amelyet tér-anyagnak nevezek, egy minimális akcentus-jellegű formarend kerül, amelyet a vonalrend, vonalháló mint lezáró elem alakít képi egységé.

A harmadik korszak meghatározója a vonal: nagyon jelentős szerepe van, mivel egy matéria nélküli, csak gyorsulása, iránya és összekötő vagy összetartó ereje jellemzi. A vonal a vizualitás legelvon-tabb kifejezési eszköze, a valóságban nem létezik, csak emberi fikció, pontosabban absztrakció. A sötét és világos formák találkozási vonalát érzékelhetjük vonalnak. Ennek volt nagy mestere Ingres, aki különben gyerekkoromnak is az egyik nagy kedvence. A vonalal minden kifejezhető: az írás, a matematikai képlet, a fizikai ábra, végülis minden vonalrendekből áll össze. Egyúttal érdekes utalás is a családi ős, Ferenczy István Pásztor-lánykájára (Graphidionjára), aki a rajzolás feltalálója, és akit Kazinczy remekül leírt első művészettörténeti írásában. Ezért neveztem ezt a periódust a Graphidionok korszakának.

A negyedik nem pusztá geometria, inkább belső vágy, egyfajta ezoterika, ami érdekelt. Egy olyan irányú keresés-kutatás, amerre érdekes módon a fizika tudománya is halad: a húr-elméletre, illetve egy sereg olyan dologra gondolok, amely mögött nehezen definiálható valóság áll. A műalkotás létrehozásában is van egy momentum, létezik egy pillanat, amikor a mű önálló életre kel. Elveszti anyagi mi-voltát (ezt szimbolikusan értem), megszólal vagy visszánéz rám a képfelületről. Ez egy olyan kitüntetett pillanat, amire oda kell figyelni, ugyanis a műtárgy, jelzi, hogy készen van! Ezt írta le Arany János Vojtina ars poeticájában nagyszerűen:

„Nem a való hát: annak égi mossa lesz, amitől függ az élet varázsa.”

Tehát a keresés ebbe az irányba fordult, ezért a kiállításnak a legutóbb készült műveim kapcsán azt a címet adtam, hogy Sine loco et anno. Ugyanis az új képeim nem kötődnek valós terekhez és az idő múlásához, hanem egyfajta időtlenség érzetből jönnek létre. E faktorokat próbálok formába önteni, vizuálisan megjeleníteni. Ezek nagyon sokszor struktúrák, felületek, mozgások vagy egyfajta ritmusrendszer. Nem hiszek abban, hogy zenei és képzőművészeti szín azonos lenne, azonban a képfelületen lévő üres tér és a szünet a zenében azonos. Emellett a struktúra, a ritmus, bizonyos periódikus rendszer, egyfajta aleatoria közös a zenében és a képzőművészet szövetanyagában.

– Érdekes ez a címválasztás. Különös, hogyan tud olyan elvont fogalmat mint a létezés, középpontba állítani a műveiben?

–A vizualitásnak van egy csábítása afelé is, hogy narratív úton mondjon el valamit, de számomra nem ez a cél. A francia vonalat jobban magaména érzem, a cézanne-i festészetet vagy magát a kubizmust, ami elsősorban a színek és a formák meggyőző erejével próbál hatni. Ez egy bizonyos vizuális műveltséget is igényel. Egy gyerek az óvodától az érettségig valamilyen mértékben foglalkozik irodalommal, sajnos vizuális képzés viszont alig van vagy szinte teljesen elhanyagolható, ugyanígy kevés a zenei is.

Tavaly a József Attila-év alkalmából megjelentek a költő eddig még sosem publikált rövid kétsorosai. Többen is il-lusztráltuk ezt a kötetet és nagyon érdekes két sort választottak a szerkesztők a képem mellé:

„Ahol a szabadság a rend,
mindig érzem a végtelent.”

Ez nagyon igaz, valahol mottónak merném írni ezt a kétsoros József Attila gondolatot.

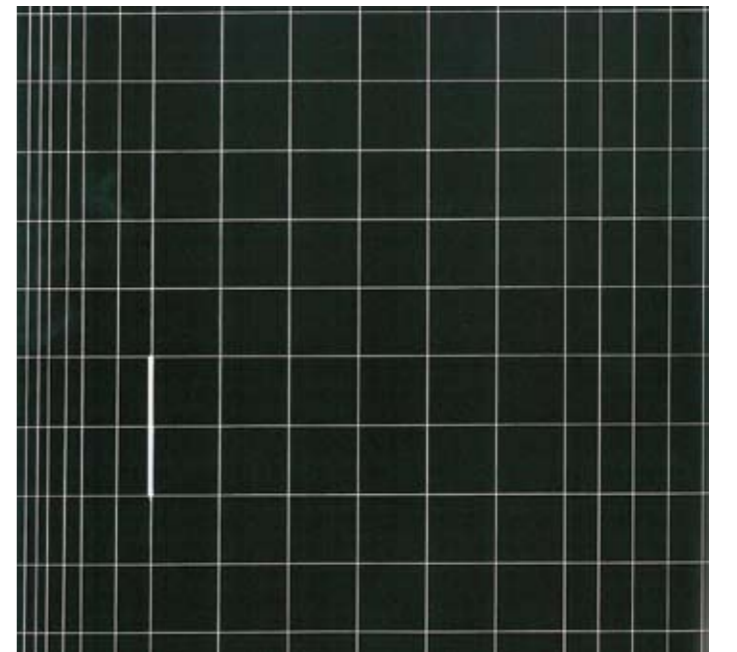
Sarok, 1981

– Pályája egészére visszatekintve milyen fontos tanulságok vagy fordulópontok merülnek fel Önben?

– Sok olyan dolog volt, amelyekre inkább azt mondanám, hogy tanulságok. Örültem, hogy a krízishelyzetben is volt erőm rákényszeríteni magam a festésre. Márai ír arról, hogy egy kevesebb tehetségű, de nagyon művelt ember kevésbé kártékony, mint egy nagyon tehetséges, de műveletlen. Tehát önművelésre feltétlenül szükség van. Aki alkotással foglalkozik, annak kötelessége informálódni a világ dolgairól. A polihisztor állapot már elérhetetlen, de fontos az érdeklődés, a nyitottság korunk problémái iránt. Aztán kell egy bizonyos szerencse is. Rengeteg érdekes emberrel találkoztam, fontos periódus volt a 22 éves zürichi (fél)tartózkodás (Párizs és Zürich között). Megismertem Loose-t, Max Billt, Moholy első feleségét, akivel nagyon szoros barátság alakult ki. Madame Schlemmert, Madame Ittent, az akkor ott dolgozó művészeket, a bázeli nagy kiadót. A beszélgetések, együttlétek, a kiállítások és az utazások, valamilyen értelemben meghatározták, alakították művészi fejlődésemet. Ha belegendolok, nagyon sok területen a közönségnek kellett idő, amíg belezök-kent a kerékvágásba.

– Milyen előképek inspirálták Önt és mennyiben érezte ezeket továbbfejleszthe-tőnek?

– Juan Gris mondta nagyon találó-an: „A festő minősége attól függ, milyen mennyiségű múltat hord magában.” Azt hiszem, hogy tradíció nélkül nehéz fel-építeni egy életművet. A múlthoz való kapcsolódást meghatározza, hogy az ember mit szeret vagy mit szeretett gyerekkorában. Engem már a gimnázium-ban a cézanne-i iskola vonzott. Fontos, hogy egy adott művészeti irányzaton vagy iskolán belül az ember mi mindent fedez fel magának, illetve bizonyos preferenciák periódikusan jönnek elő az

Noir et blanc, 2006

ember életében. Tehát az életkorral, a kötődések, kapcsolatok, emlékek, élmé-nyek változásával alakul, azonban a fő vonal alapvetően nem változik.

– Milyen fontos nemzetközi analógiá-kat lát ma a művészetek tekintetében?

– Korunkban számos nagyszerű do-log történik. Gondolok a minimal artra, Sol LeWithre, Robert Ryman-re, Carl André-ra. A kor legnagyobb alkotójára, Chilidára a szobrászatban vagy Tapiés-re a festészetben. Meggyőződésem szer-int a kvalitás a művészetben nem stílus kérdése. Napjaink művészetének egyik fő célja a megtalált dolgok végsőkig való kiművelése. A rátalálás a tudományra is jellemző. Egy művész vagy egy mikrobiológus nem az egész univerzummal foglalkozik, hanem annak részét műveli ki olyan fokon, hogy azon keresztül egy világot ismer meg, tár fel vagy talál meg.

– Mit gondol, van-e érvényessége ma-napság a konstruktívizmusból kiinduló, szigorú reduktívista művészetnek?

– Úgy hiszem, hogy a geometriának még mindig van egy olyan tartalma, ami újjá tud születni és újat tud létrehozni; – ugyanúgy, ahogy az expresszionizmus is. Manapság divatos dolog azt monda-ni, hogy ez elmúlt, már lezajlott dolog. Igaz, hogy lezajlott, de mindig fel tud támadni valamilyen értelemben, ha olyan művész csinálja, aki azon keresz-tül újat tud alkotni. Ha arra gondolok, hogy mára egy olyan korba jutottunk, amit nevezünk posztmodernnek vagy posztavantgarde-nak vagy az az utáni időknek, itt is számos dolog visszatér.

– A Műegyetem 1985 óta tanít kor-társ képzőművészetet. Mással is folytat tanári tevékenységet?

– Sok magánöbendőm volt, és néhány kurzust is vezettem Németor-

szágban, Franciaországban és Svájcban. A tanítás mindig is érdekelt, végigki-sért egy kicsit munkásságom során. Kiállítások kapcsán merült fel ben-nem, mert nagyon sok ember odajött hozzám és kérdezett. Hiszem, hogy a művész köteles ezekre válaszolni, mert egyfajta kommunikáció az, amire az ember avanszálta magát. Annak idején a főiskolán nagyszerű dolog volt, hogy Bernáth Aurél ránevelt bennünket a műalkotásról való beszédre, a vélemény-formálásra, ami megtanított a lényegre koncentrálni.

– A laikusoknak, lehet, hogy szép formai játékként válik érdekessé az Ön műve vagy művei. Mit tudna mondani számukra? Mit üzennek ezek a képek, mi a jelentésük?

– Próbálok egyfajta szisztémát, vé-konytestű architektúrát létrehozni, ami kellemes életérzést nyújt, örömet okoz. Formai vagy színörömmek nevezném ezt a fajta érzést.. A kanti híres megál-lapítással: „Szép az, ami érdek nélkül tetszik” – nem tudok mit kezdeni. Flau-ber megállapítását többre értekelem: ő azt mondja, hogy a művészet a boldog-ság egy lehetősége. Szerény dolog. Végül is mit nyújt számunkra a műalkotás? Néhány percig tartó örömméretet, jó érzést, megnyugvást. Kevéske élményt. Nem tudom, lehetnek-e nagy örömfok vagy életérzések? Az ember abban tud reménykedni, hogy holnap reggel talán megint felébred és iszik egy jó kávét és egy cukorral többet tesz bele. Szerény, de biztos program, ami ugyanolyan nagy örömet tud okozni. Az életben a kis dol-gok adnak boldogságot, harmóniát. Az apró öröm mindig egy lépés afelé, hogy az ember egy kicsit jobban érezze magát a világban. Reich Éva

Novotny Tihamér

A belső szem képei, a csend mandalái

Bánsághi Tibor Vince kiállítása

[Magyar Telekom Galéria, 2006. március 7. – április 7.]

Bánsághi Tibor Vince 1986-ban végzett el a Képzőművészeti Főiskolát Kokas Ignác és Dienes Gábor festőművészek tanítványaként. Utána 1987-ben bátyjával, Bánsághi Péter képzőművésszel rendezett közös kiállítást a Básty Galériában, majd hosszú csend következett, legalábbis, ami a nyilvános szerepléseket illeti. Mert az a tizenhárom év „számunkra titok”, ami az első jelentősebb bemutatkozását követően telt el a 2000-es, második önálló tárlatáig, mintha számára végső soron a belső csend keresésének, a belső titok megelégedésének, az önmagára találásának az időszaka lett volna...

„Egy valódi képet kellene keresni. Mindig csak a valódit. (...) De azt a valódit, amelynek szülőanyja a mezeten igazság titokzatosan ragyogó csigaházába költözött; azt a rezzenéstelen, amelynek eszményi ikerestvére öröktől fogva a csend víztükrébe simultan szendereg; s azt a kortalan szívűt, amelynek sugárzó lélekveritéke nap mint nap a szellemi világ színeváltozásáról tesz tanúbizonyságot. Ez a kép valószínűleg ott rejtőzködik valahol a papír éleken, és nem másutt (!), (...) Vajon fel lehet-e lapozni ezeket a borotvaéleket? Feltárni és szétfeszíteni kellene őket, mint a kagylóhéjakat!” – írta 1997-ben egy Bánsághi Tibor számára akkor még ismeretlen művészeti író, – azonban ez a kommunikációs viszony fordítva is ugyanúgy értendő –, aki a másik oldalra állva, a művészi hitelesség és igazság, valamint a kimondhatatlanság, a legfenségesebb titok kérdései után kutakodva, hasonló problémákkal küszködött és viaskodott a Pontos időrendben című, Sorsfürkésző írott azonosulási kísérletek a képzőművészet világából alcímű kötetében.

Bánsághinál tehát a fordulat éve 2002-ben következett be, amelyet mint tényt talán már az Akirammal történő előző évi közös kiállítás felvállalása is előre jelzett volt –, aki szereti és érti a szójátékokat, az könnyen megfejtje e

név-enigmát –, s amelyről maga a művész így vall legutóbbi katalógusában: „Az olandi ébredés jelképződményei valójában ós-mandalák; természeti tisztaságukban élénk táruló kozmikus kódok. Ólondon [Svédország] a művésztelep több tanyán, kiürített gazdasági épületekben működött. Az istállók szakrális helyekké váltak. A mezőkön legelő tehenek szeméből végtelen szelídség, béke és tisztaság sugárzott. Ugyanezt a tisztaságot fújta a szél, sütötte a nap és feketéltette a föld... A föld. A föld olyan volt, mint otthon. A táj olyan volt, mint otthon. Otthon vagyok? Irthon vagyok? Tér és idő egybezuhan. Ez a multidimenziós egyidejűség, az itt is, ott is, a kint és bent együttes tapasztalata, a különbözőségek egységbe olvadása. Megszületett az Itt és Most. Nem kellett gondolkodnom, hogy mit tegyek. Nem kellett megbeszelnem bármit is bárkivel. Minden a helyén volt, minden a helyén van. (...) 49 évesen felébredtem. Vagyok.”

Nem tudom, hogy Bánsághi Péter nevű bátyjának a 2002-es, váratlan, tragikus halála mennyiben járult hozzá Tibor művészi újjászületéséhez, mennyiben követelte ki lelkében a szóban forgó radikális fordulatot, a szellemi ébredést, a szemléletváltás igényét, de az tény, hogy ettől kezdve egymást követték a jobbnál jobb felütésű, a mindenség-egység, rész-egész tudatú, a transzcendencia világát kutató egyéni tárlatai.

Bánsághi természetes anyagokkal, márgával, kőporral, homokkal, korom-

mal és hamuval színezett, különféle árnyalatú, lágy, folyékony állagú földpekkel, illetve akrillal kezdett el spontán, indulatul vagy formakereső, formakiíró, formafeltáró, az emberi lélek mélyrétegeit, a „tudat alatti óceán” ősalakzatait, a láthatatlan belső világok asszociációit felszínre hozó gesztusképeket és kecsesen kiművelt, az univerzum rezgésállapotaira és energiaáramlásaira is rimelő-rezonáló, kalligrafikus képciklusokat festeni.

Műveinek, mint minden jó informel és jelfelmutató absztrakt képnek, három jellegzetes tulajdonsága van.

Az egyik a bravúros kézműves technikában keresendő. Tudniillik a hordozó és a felvivő anyag, a felületképző eszköz és a festői művelet, az impulzus és a megvalósult mozdulat, a forma és a tartalom kettőssége rendszerint olyan megbonthatatlan tünő, üvegszerűen tökéletes szervülésben, hibátlanul tetsző összeépülésben jelenik meg, amit első látásra és a művész segítségével nélkül bizonyára nem, vagy csak igen nehezen tudnánk felfejteni. Az alapozott vászonra került festékanyagok gesztusszerű nyomfélségei arról árulkodnak, hogy az alkotó széles ecseteket, húzó- és vonókéceket (sima vagy fésűs-fogas lécdarabokat, fémlapokat), műszálas szörme-, illetve mintás festőhengereket, valamint ragasztószalagokat (esetleg törlőrongyokat és -papírokat) használ fel a kép rétegfelületeinek nagy koncentrációt és pontos, szép arányosságot igénylő kialakításához. Az egy vagy több önálló len-

dülettel meg- és bejárattott organikus-kalligrafikus jel- és vonalkacsaringók, a mértani forma-utak, és a szimbolizált, ritualizált mozdulatalakzatok kétféleképpen veszik birtokba az alapozott vásznak tabula rasa kertjeit vagy egyenmű színmezőit. Vagy beleíródnak, belemélyednek a lágy festékanyagba vagy fel- és rákenődnek az adott száraz alapfelületre. Egyes esetekben a nyomjelzés érzékeny felületekben gazdag és színekben erősen visszafogott, megdermedt rétegei még száradás előtt (mintegy frontázzszerűen) felveszik a felrakott vagy lefektetett, meglágyult vásznon keresztül átnyomakodó „aljátanyagok” sík-domború mintázatait, elemi kötőszereket és faktúráit. (Például az a fakéregét, a padlásburkolatát, a fal- vagy vakolattörédekkét stb.) A művész azonban nem titkolja el az egységteremtő szándékának logikai lépéseit, ezért előszeretettel ütközteti katalógusaiba került képfelületeinek reprodukcióit a művek másleptékű nagyításrészeivel és az eredeti „hordozófelületek” felvételeivel. A megmutatkozó kapcsolati ártételek és átminősülések óhatatlanul ismeret- és jelelméleti síkra, más és más viszonyítási rendszerekbe és esztétikai dimenziókba terelik, hajtják, irányítják az alkotó, a néző és az értelmező gondolatait.

A másik tulajdonságot a festmények „berekeszthetetlen” változatosság-folyamában, ciklikus egységeket és majdnem időpárhuzamos témahullám jelenségeket produkáló, rendezett sokféleség-folyamatában találhatjuk meg. Ugyanis ez a meditáció módszertani elméletét és gyakorlatát segítségül hívó technika úgy tekint az alkotásra, mintha az a kozmikus természetű vagy isteni eredetű teremtés-teremtődés processzusnak, a szertelennek tünő, játékos, mégis a romboló erőket legyűrő, szabályrendszereknek engedelmessé, törvényszerűségeken alapuló, lényegi és alanyi metaforája lenne. Mert ahogy a világban, a természetben minden, ami lehetséges megva-

lósul, úgy az itt is, vagyis Bánsághinál, a kintről befelé összpontosító akarat-, érzelm- és elvont fantáziaalapból kiapadhatatlanul, szintén kiáramlik, és lappangó elvek szerint, körforgásszerű időszakosokban, látványos formaosztályokba és változatos sorozatokba szerveződve összerendeződik. „A létrejövő munkák nem a káosz megnyilvánulásai – mondja saját tevékenységéről Bánsághi –, a nem-tudatos alkotói működés végeredménye nem egy esetleges, kiszámíthatatlan gesztusfestészet. Az idegrendszerem elengedi a stresszeket, nem cipeli, ezért jelenhet meg a kiegyensúlyozottság. Ehhez adalékként el kell árulnom, hogy nyolc éve meditálok, és az életmódom is nyugodtabb, mint a legtöbb emberé: nem veszek részt az önként vállalt önroncsolásban. Felszabadító tapasztalat, hogy rendezettség tükröződik túl azon a régióon, ahol az intellektus ellenőrzése alatt áll a kreativitás, az alkotás.”

A harmadik tulajdonságot (az előzővel szoros összefüggésben) a művek transzcendencia igényében, a műtárgy szakrálissá minősítésének vágyában fedezhetjük föl: a képek segítségével látni és láttatni azt, ami láthatatlan; megtapasztalni és megtapasztaltatni azt, ami a valóságfeletti dimenziókból ered és oda visszavezeti az emberi lelket és tekintetet. A művész egyébként feltétlenül egyértelművé és félreérthetlenné teszi ezt az alkotószemléletet a katalógusaiban közölt saját feljegyzései és a más szerzők megidézt gondolatai segítségével. „Egymásra rimel minden. Egyre rimel minden minden »más«” – mondja Bánsághi Tibor. „Isten tartalmazza a mindenséget, s a felszabadult lélek Istenben tartalmazza a mindenséget” – elmélkedik felvillantott költői sziporkájával Weöres Sándor. „Amikor a tudat kiemelkedik a benne lévő végtelen sok lehetőség birodalmából, és visszatér önnön belső természetéhez, képessé válik arra, hogy a cselekvésben fejezze ki teljes teremtő képességét” – írja a zászlóként megfogott Maharishi. „A szavakat, amelyeket hozzátok intéztek, nem magamtól mondom, s a tetteket is az Atya viszi végbe, aki bennem van” – hirdeti a meg nem idézett Jézus. A zavaró külső körülményeket megszüntetni kívánó, a jellemromboló kísértéseket legyőzni akaró, és a lelki zaklatottság érzését kirekeszteni óhajító, vagyis a belső én harmonikus megnyugvását kereső meditáció célja például hasonlatos a keleti keresztény egyház ikonokban megtestesülő, szakrális képet alkotó-befogadó módszerével, amelynek célja éppen az, hogy bevezesse „a nem emberi kézzel” alkotót és az áhitatos szemlélőt („mert a képköltés és a képtisztelet nem emberi

elhatározás kérdése”) Isten dicsőségének szent, hiteles és rejtett kincsestárába. De nyilvánvaló, hogy „minden keresztény szakrális műalkotásnak Jézus Krisztus a főszereplője, akkor is, ha látható módon nem szerepel az alkotásban.” Az egyház tanítása szerint pedig Isten minden időkre, az idők teljességével Krisztusban mint főben foglalta össze mindazt, ami mennyben és földön van. „A komolyan vett lelki élet egy előre belátható folyamat, amelyben egy teljesen biztos: valahonnan valahová el kell jutni: a profán bűnös világból, a szenvedélyek bilincseiből a szent helyre. A reális templom fokozatait a szellemiekre kell transzponálni” – írja Nagymihályi Géza görög katolikus lelkész, művészettörténész –, s ez Bánsághi Tibor, ha nem is keresztény, inkább „szinkretista”, „gnoszticista” vagy egyszerűen csak „keleti” bölcséleti alapokon álló nézeteivel nagyon is összecsengő állítás.

Az ő műveit, nem ábrázoló jellegük miatt, Hamvas Béla és Kemény Katalin nem „partimának”, hanem „yantrának” nevezné. A két már elhunyt szerző szerint ugyanis: „a régiek és a keleteik általában kétféle kultikus képet ismertek. Az egyik a pratima típusú kép volt, amely mint a mai úgynevezett szentkép, vagy ikon, vagy oltárkép, vagy templomi szobor a még mitológiával átszőtt vallásos eredetű embernek volt dialogikus társa.” – „A másik típusú kép, a yantra, tiszta és merő absztrakt festmény, geometrikus rajz vagy szobor volt, néha egészen egyszerű ábrával, háromszöggel vagy körrel vagy négyszöggel.” – „A két dimenziójú yantra lélekvezető, megmutatja az utat a valóság teljébe, az egészbe. (...) A lélekvezető, európai nyelven a művész, eszközt ad az ember kezébe, amelynek segítségével visszatérhet az egységbe. Az eszköz neve yantra, a teljesen kibontott, az átvilágított képé pedig, amelynek hálójában az ember kiigazodik, a mandala. A mandala magyar neve gyűrű. A gyűrű, a mandala pedig nem kör, amint azt a név nyomán hinnők, hanem négyzet. Mert a pont (a bindu) amikor kiterjeszkedik, sugaraival megteremti a világ irányait, önmaga útját, szerkezetét. Amikor a keleti hívő medítál, ugyanazt az utat teszi meg, mint amilyen úton az istenség terjesztette ki önmagát. (...) A művésznek ez a struktúraadás a közösségi hivatása. Az embert lényének világos alaprajzában tárja fel. A néző pedig, amikor a világot egyetlen belső szemmé vált lényével maga is áthatja, megszabadulva a részletlátástól, befejezi a képet. Tehát meditáció, lelkiség, szakralitás és mandala-képzés, ezek a szavakba foglalható kortársi szándékai Bánsághi Tibor Vince nem materialista alapokon álló, elvont terítő helyzeteket bejáró és

vallásbölcséleti asszociációkat keltő, teremtő művészetének, aki eszközeiben és céljaiban tud közel hajolni a mindenséghez, azaz képes rá, hogy jelképpé tegye azt a bizonyos „nem érzékelhető titkos kincs”-et. Ennek a szemléletnek a legszébb példáit (Végtelen teremtés, 2005, vászon, plectol, pigmentek, földfélék,

hamu, 350x350 cm, 49db 50x50 cm; A fel nem osztható látni a feloszthatóban, (A kert inspirációi) 1-3., 2004-2006, vászon, plectol, földfélék, hamu, 200x200 cm, [(4x) 100x100 cm], stb.) ismerhettük fel a Magyar Telekom Galériában rendezett A csend lélegzete című kiállítás alkotásaiban.

Novotny Tihamér: Im., VLS Kulturális Egyesület, 1998. Egység és különbözőség. Bánsághi Tibor és Akiram [Schwarz Mária (Marika)] kiállítása, Bp., Café Miro – Angelika Kávéház, 2001. március 1. – április 30. Bánsághi Stúdió, 2005. 2002: Új művek, Bp., Pallas Páholy; Ölandi újjászületés, Nasby, Gallery Live and Lust; 2003: Eredő – Bátyám tisztelőtére, Bp., Duna Galéria; 2004: Fecseg a felszín, hallgat a mély – Transzcendens erődök számítógépre és vászonra, Bp., Francia Intézet; Transzcendencia, Bp., Fészek Klub, Herman Terem; Rész és Egész; Bp., Galéria 21; „Táj Legyen Táj – Tengertől Tengerig” – Képek az Alkotó Szellemiség Kertje Inspirációiból, Bp., Zichy Kastély, BARSA Karám; „2005: Üzenetek I-II., Bp., Újpesti Galéria; Erlin Galéria. Lásd Az Alkotó Szellemiség Kertjének Inspirációi című katalógusának ASZKI rövidítésű képeit, s azok együttállásait. Bánsághi Stúdió, 2004. grozdits [Grozdzits Károly]: Kozmikus mintázatok intuitív dimenzióban, TelMondó, 2006. március 10. 6. o. Katalógus, Bánsághi Stúdió, 2005, 15. o. Bánsághi Tibor idézi Weöres Sándort. Im.: 15. o. Bánsághi Tibor idézi Maharishit. Im. 5. o. Jn 14,10. Nagymihályi Géza: A misztika Térben, Szóban, Képben, Kairosz Kiadó, Bp., 2004, 133. o. Im., Kairosz Kiadó, Bp., 2004, 111. o. Im., Kairosz Kiadó, Bp., 2004, 103. o. Nagymihályi Géza ehhez még a következőt fűzi: „Ha nem lett volna Megtestesülés és Feltámadás, lehetetlen lenne a szakrális képköltés. A nem emberi kézzel emelt templomról szóló szavak összecsengenek a nem emberi kézzel alkotott képpel. „Lerontom ezt a kézzel épített templomot, és három nap alatt másikat építek, amely nem emberi kéz műve.” (Mk 14/58 és Jn 2/21), 133. o. A keleti egyház tehát úgy tekint az Ikonra, mint Krisztus hasonmására, amely „az Atya szeplőtelen keze által kimondhatatlan módon képmással formálódott”, 134. o. Hamvas Béla – Kemény Katalin: Forradalom a művészetben – Absztrakció és szürrealizmus Magyarországon, Pannónia Könyvek, 1989, 106. o. Hamvas Béla – Kemény Katalin: Im., 106. o. Hamvas Béla – Kemény Katalin: Im., 44. o. Hamvas Béla – Kemény Katalin: Im., 43. o.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Magyar Universitas Program –
Kortárs Képző- és Iparművészeti Pályázatok.
A pályázat száma: KKIP0004/2006.

A Fogorvos-tudományi Kar új épületének létesítéséhez kapcsolódva,
a Semmelweis Egyetem Fogorvos-tudományi Kara
és a H-DENT BUILD Kft. megbízásából,
a Kortárs Művészeti Zsűri nyilvános, egyfordulós,
névalírási pályázatot hirdet.

A pályázat tárgya:
műtárgy, illetve műtárgy-együttes megalkotása.

Helyszín:

a Fogorvos-tudományi Kar Budapest VIII. Szentkirályi utca 47. szám
alatti új épületének aulája.

A művek létrehozására rendelkezésre álló
maximális összeg bruttó 8.397.660,-
(Nyolcmillió-háromszázkilencvenhét ezer-hatszázhatvan) forint.

A pályázaton az a természetes személy, vagy személyek csoportja
(a pályamű szerzője) vehet részt, aki/amely vállalkozik
a pályázati kiírásban közzétett feladat elvégzésére, és a pályázati kiírás
feltételeit magára nézve kötelezőnek fogadja el.

A pályázat benyújtása regisztrációs díjhoz kötött,
melynek összegét lásd a pályázati kiírásban.

A pályázatok beérkezési határideje:
2006. június 1. (csütörtök) 16.00 óra.

A pályázati kiírás elérhető és további információ kapható
a www.art-universitas.hu honlapon,
valamint a pályázatot lebonyolító Építészfórum Kiadói Kft.-nél,
munkanapokon 9-15 óra között
a 06-20 563-1692 információs telefonszámon.

(Cím: 1063 Budapest, Szondi utca 76. fsz. 3., tel./fax: (06-1) 332-6647.)

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Magyar Universitas Program –
Kortárs Képző- és Iparművészeti Pályázatok.
A pályázat száma: KKIP0012/2006.

A gödöllői Szent István Egyetem
új kollégiumi épületének létesítéséhez kapcsolódva,
a Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza
és a STRABAG Rt. megbízásából,
a Kortárs Művészeti Zsűri nyilvános, egyfordulós,
névalírási pályázatot hirdet.

A pályázat tárgya:
A négy felújított kollégiumépület oldalfalán a végfal műszaki funkcióját is
ellátó homlokzati dekoráció.

Helyszín:

Nyíregyháza, Sóstói út 31/b. sz. alatti négy épület.

A mű létrehozásához rendelkezésre álló
maximális összeg bruttó 24.528.000,-
(Huszonnégy millió-ötszázhuszonnégyezer) forint

A pályázaton az a természetes személy, vagy személyek csoportja
(a pályamű szerzője) vehet részt, aki/amely vállalkozik
a pályázati kiírásban közzétett feladat elvégzésére, és a pályázati kiírás
feltételeit magára nézve kötelezőnek fogadja el.

A pályázat benyújtása regisztrációs díjhoz kötött,
melynek összegét lásd a pályázati kiírásban.

A pályázatok beérkezési határideje:
2006. június 8. (csütörtök) 16.00 óra.

A pályázati kiírás elérhető és további információ kapható
a www.art-universitas.hu honlapon,
valamint a pályázatot lebonyolító Építészfórum Kiadói Kft.-nél,
munkanapokon 9-15 óra között
a 06-20 563-1692 információs telefonszámon.

(Cím: 1063 Budapest, Szondi utca 76. fsz. 3., tel./fax: (06-1) 332-6647.)

A MAGYAR ÍRÓSZÖVETSÉG ÉS A BORIGO MAGAZIN

a magyar szülő- és borkultúra művészi megjele-
nitése érdekében pályázatot ír ki kortárs írók,
költők és képzőművészek számára. A pályázatra
a szőlővel, szőlőhegygel, szürettel, a borospin-
cével, borral, borivással, a bor okozta mámorral
kapcsolatos, ezeket a témákat megjelenítő szép-
irodalmi alkotásokat (vers, elbeszélés, irodalmi
esszé), illetve könyvben reprodukálható képző-
művészeti alkotásokat várunk.

**A PÁLYAMŰVEKET PAPIRON VAGY ELEK-
TRONIKUS FORMÁBAN AZ ALÁBBI CÍMEKRE
VÁRJUK:**

Magyar Írószövetség,
1397 Budapest, Pf.: 546
vagy mit@iroszovetseg.hu, info@borigo.hu

BEÉRKEZÉSI HATÁRIDŐ:
2006. július 30.

AZ ELBÍRÁLÁS HATÁRIDEJE:
2006. szeptember 15.

TARTALMI-FORMAI KÖVETELMÉNYEK:

az utóbbi 15 évben született alkotásoknál régebbi
munkákat nem tudunk elfogadni, ugyanakkor
ezen időhatáron belül a már folyóiratban, önál-
ló kötetben publikált vagy valamilyen társlapon
kiállított műveket is elfogadjuk, de a kurató-
rium külön örül az e pályázat által inspirált, új
műveknek is. Egy alkotótól maximum 5 verset
(versenként max. 100 sor hosszúságú), 2 elbe-
szélést, irodalmi esszét (szövegenként max. 1
szerzői ív terjedelemben), illetve 5 darab képző-
művészeti alkotásról készült reprodukciót (pl.
fotót a festményről, műtárgyról, vagy nyomatot
linómetszetről, rézkarcról stb., technikai és mé-
retbeli megjelöléssel) tudunk elfogadni. Minden
pályázónak mellékelnie kell egy 5 soros szakmai
életrajzot is.

PÁLYADÍJAK:

összesen 6 pályázót díjazunk, a díjak a legneve-
sebb hazai borászok nagy értékű boraiból fejen-
ként 30 ezer forintos borösszeállítás. A legjobb
pályaművekből szép kiállítású kötetet jelentetünk
meg, amelyből a kötetben szereplő szerzők 2-2
tiszteletpéldányt kapnak. A könyvbemutatóra a
legjobb képzőművészeti alkotásokból kiállítást
szervezünk.

Molnár C. Pál emlékkiállítás (1894-1981)

A „Cifrapalotában” látható Molnár C. Pál halála-
nak 25. évfordulójára rendezett emlékkiállítás
2006. március 31. és május 28. között.

Cím:

Cifrapalota, 6000 Kecskemét, Rákóczi út 1.

A kiállítás megtekinthető:
hétfő kivételével naponta 10-17 óráig.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Magyar Universitas Program
– Kortárs Képző- és Iparművészeti Pályázatok.

A pályázat száma:
KKIP0002-B/2006.

A gyöngyösi Károly Róbert Főiskola új diákotthonának létesítéséhez kapcsolódva,
a Károly Róbert Főiskola és a STRABAG Rt. megbízásából,
a Kortárs Művészeti Zsűri nyilvános, egyfordulós, névalírási pályázatot hirdet.

A pályázat tárgya:
szobor, illetve szoboregyüttes megalkotása.

Helyszín:

Gyöngyös, a Mátrai úti új diákotthon előtti park.

A mű létrehozásához rendelkezésre álló
maximális összeg bruttó 13.600.000,-
(Tizenhárommillió-hatszáz ezer) forint.

A pályázaton az a természetes személy, vagy személyek csoportja
(a pályamű szerzője) vehet részt, aki/amely vállalkozik
a pályázati kiírásban közzétett feladat elvégzésére,
és a pályázati kiírás feltételeit magára nézve kötelezőnek fogadja el.

A pályázat benyújtása regisztrációs díjhoz kötött, melynek összegét lásd a pályázati kiírásban.

A pályázatok beérkezési határideje:
2006. június 15. (csütörtök) 16.00 óra.

A pályázati kiírás elérhető és további információ kapható a www.art-universitas.hu honlapon,
valamint a pályázatot lebonyolító Építészfórum Kiadói Kft.-nél,
munkanapokon 9-15 óra között a 06-20 563-1692 információs telefonszámon.

(Cím: 1063 Budapest, Szondi utca 76. fsz. 3., tel./fax: (06-1) 332-6647.)

Pályázati felhívás

Magyar Universitas Program – Kortárs Képző- és Iparművészeti Pályázatok.

A pályázat száma: KKIP0008/2006.

A gödöllői Szent István Egyetem új kollégiumi épületének létesítéséhez kapcsolódva,
a Szent István Egyetem, Gödöllő és a STRABAG Rt. megbízásából,
a Kortárs Művészeti Zsűri nyilvános, egyfordulós, névalírási pályázatot hirdet.

A pályázat tárgya:

Az egyetemi kollégiumokat összekötő gyalogos híd transzparens üvegfalának művészi megformálása.

Helyszín:

Gödöllő, Péter Károly u. 1. sz. alatti új épülete.

A mű létrehozásához rendelkezésre álló maximális összeg bruttó 15.600.000,-
(Tizenöt millió-hatszáz ezer) forint.

A pályázaton az a természetes személy, vagy személyek csoportja (a pályamű szerzője) vehet részt, aki/amely vállalkozik
a pályázati kiírásban közzétett feladat elvégzésére, és a pályázati kiírás feltételeit magára nézve kötelezőnek fogadja el.

A pályázat benyújtása regisztrációs díjhoz kötött, melynek összegét lásd a pályázati kiírásban.

A pályázatok beérkezési határideje: 2006. június 22. (csütörtök) 16.00 óra.

A pályázati kiírás elérhető és további információ kapható a www.art-universitas.hu honlapon, valamint a pályázatot lebonyolító Építészfórum Kiadói Kft.-nél,
munkanapokon 9-15 óra között a 06-20 563-1692 információs telefonszámon. (Cím: 1063 Budapest, Szondi utca 76. fsz. 3., tel./fax: (06-1) 332-6647.)

Művészeti gyűjtemények a II. kerületben

Karvalits Ferenc festményeinek gyűjteménye látható

2006. május 10 – június 22. között az alábbi festők munkáiból:

Bak Imre, Bukta Imre, Csiszér Zsuzsa, Fehér László, Györfy László, Hajdú Kinga,
Iski Kocsis Tibor, El Kazovszkij, Káldi Kata, Kelemen Károly, Köves Éva, Kupcsik Adrián,
Méhés Lóránt, Mulasics István, Nádler István, Radák Eszter, Sztotyory László, Szűcs Attila.

Vízvárosi Galéria, 1027 Budapest, Kapás u. 55.

KÖZÖS TÉR

– Az etnikai kisebbség és a kulturális identitás kérdése a Kárpát-medence művészetében
2006. május 10 – június 21.

Kiállító művészek:

Benes József (Vajdaság - Magyarország), Novák Mihály, N. Farkas Zsuzsa, Ózsvár Péter, Török István, Zsáki István (Szerbia), Abonyi C. Péter és Pásztor Péter építészek (Szlovákia), Oláh Jolán, Oláh Mara, Orsós Teréz, Ráczné Kalányos Gyöngyi (magyarországi roma művészek), Szemán (Öcsi) Ferenc festőművész (Ukrajna) Bittenbinder János (Románia - Hollandia), Bunus Ioan (Románia - Franciaország), Elekes Károly (Románia - Magyarország), Szilágyi V. Zoltán (Románia - Magyarország), Űtő Gusztáv és Szabó Zoltán (Románia), Duliskovics Bazil, El Hasszan Róza, El Kazovszkij (Magyarország) Ádám Zoltán (Magyarország), Benk András (Románia), Csíkvári Péter, Makovecz Anna, Sugár Péter, Szilágyi Lenke (Magyarország), Magdalena Frey (Ausztria)

Ernst Múzeum

1065 Bp., Nagymező utca 8.
Tel.: 341-4355

E-mail: ernst@ernstmuseum.hu

„Divatot a dolgozó nőnek!”

Az Iparművészeti Múzeumban látható válogatás az 1950-es, 1960-as évek divatrajzaiból május 28-ig.

A kiállított művek az 1958-ban, a Kádár-korszak konszolidációjának idején, az Iparművészeti Vállalat keretein belül alakult Komplex Divatstúdió munkatársaitól származnak: Hajdú Katalin, Kruppa Gabriella, Soltész Nagy Anna, Szilvitzky Margit és Záhonyi Lujza.

Elérhetőség:

Budapest, IX.,
Üllői út 33 - 37.,
Tel.: 456-5100

Közönségkapcsolatok osztálya
telefon: 456-5113, 456-5171,
fax szám: 456-5187
muzeum@imm.hu

Nyitva tartás:

hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

Önarckép hazatérő tehenekkel

2006. május 4-június 4.,

Plachy Sylvia fotóművész kiállítása látható a Budapest Galéria Kiállítóházában.
A tárlat megtekinthető: 2006. május 4-től június 4-ig, hétfő kivételével naponta 10 – 18 óráig.

Cím:

1036 Budapest, Lajos u. 158.

Menasági Péter szobrászművész Tengely című kiállítása

látható a Budapest Galéria Kiállítóházában április 27-től május 28-ig.

Megtekinthető:

hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Cím: 1036 Budapest, Lajos utca 158.

Cseh Gabriella: Semmikép

című kiállítását láthatják az érdeklődők a Francia Intézetben április 27. és május 26. között.

Elérhetőség:

1011 Budapest, Fő utca 17. • Tél: 489 42 00

A budapesti Lengyel Intézet szeretettel meghívja Önt és barátait
Andrzej Wajda filmrendező
80. születésnapja alkalmából az

ANDRZEJ WAJDA – FILMTÖRTÉNET PLAKÁTON

című plakátkiállításra

A kiállítás a Krzysztof Dydo Plakát Galéria (Krakkó) valamint a Magyar Nemzeti Filmarchívum anyagából jött létre.

A kiállítás megtekinthető

2006. május 31-ig hétköznap 9-18 óra között.

Lengyel Intézet, kiállítóterem
1065 Budapest, Nagymező u. 15.

A Lengyel Intézet és a Magyar Filmintézet kezdeményezésének jóvoltából most egymás mellett mutathatjuk be a világhírű rendező filmjeinek magyarországi és lengyelországi premierjeire készült plakátokat.

A lengyel plakátiskola legnagyobb alkotói tervezték ezeket a filmplakátokat: Wojciech Zamecznik – A MI NEMZEDÉ-KÜNKHöz, Jan Lenica, akit a magyar közönség nemcsak remek animációs filmjeiről, de számos filmplakátjáról is ismerhet – a CSATORNÁ-hoz, a FRANCISZEK KŁOS ÍTÉLETÉhez, Wojciech Fangor – a HAMU ÉS GYÉMÁNT-hoz, Franciszek Starowiejski – a SÁMSONHOZ, a MINDEN ELADÓHOZ, Roman Cieślewicz – a LÉGIÓHOZ, a WILKÓI KISASSZO-NYOKHOZ, Józef Mroczek – a TÁJKÉP CSATA UTÁNHOZ, Waldemar Swierzy – a MENYEGZŐHöz, AZ ÍGÉRET FÖLDJÉHEZ, az ÉRZÉSTELENÍTÉS NÉLKÜL című filmhez.

Az idő múlásával és az újabb filmek létrejöttével a plakátokat már a fiatalabb nemzedékek művészei tervezték, érdemes közülük megemlíteni Tomasz Rumińskit, a LÉGYVADÁSZAT, Marcin Mroczekot, a MÁRVÁNYEMBER, Rafał Olbińskit, a VASEMBER, Andrzej Pągowskit, a DANTON, Wiktor Sadowskit, a SZERELMI KRÓNKA vagy éppen Wiesław Walkuskit, a NAGYHÉT plakátjának alkotóját, és még sok más alkotót. Nagy kár, hogy a rendszerváltással együtt Lengyelországban változás következett be a filmforgalmazók magartartásában. A művészi értékű plakát uniformizálódott, sajnos az amerikai plakát mintájára, amely elsősorban a színészek arcát vagy a film egyes jeleneteinek ábrázolását preferálja.

Így aztán Andrzej Wajda és más rendezők legutóbbi filmjeinek plakátjai teljesen más jellegűek, mint az 1954-1995-ös években született plakátok.

Krzysztof Dydo

„CIFRAPALOTA”

a Bács-Kiskun megyei önkormányzat Katona József Múzeumának képtára és kiállítóhelye tisztelettel meghívja önt
2006. március 31-én, pénteken 15 óra a

Beszélgetés a kortárs magyar keresztény- és egyházművészetéről címmel megrendezett nyilvános rendezvényére a kecskeméti Cifrapalotába (Rákóczi út 1.)

A beszélgetés résztvevői:

Dr. Babel Balázs Kalooca-Kecskeméti érsek
Balanyi Károly grafikusművész
Fekete György professor emeritus
Ifj. Gyergyádesz László művészettörténész
Simon András grafikusművész

(Közvetlen információ ifj. Gyergyádesz Lászlótól kérhető a 30/287-2549-es telefonszámon. A beszélgetéshez előzetesen is várunk kérdéseket, gondolatokat a gyergyadeszsu@axelero.hu emailcímmel!)

A beszélgetés a Molnár C. Pál emlékkiállítás egyik kísérő rendezvénye:

„DICSŐÍTI A TEREMTŐT A FORMÁK ÉS AZ ÉLET SZÉPSÉGÉÉRT”

Molnár c. Pál festőművész (1894–1981) emlékkiállítás halálának 25. évfordulóján

A kiállítás kurátora és rendezője:

Csillag Péter a művész unokája, az életmű gondozója és Ifj. Gyergyádesz László művészettörténész, a képtár vezetője

A kiállítás megtekinthető május 28-ig, hétfő kivételével naponta 10–17 óráig

A rendkívül látványos, elsősorban festészeti kiállítás szorosan kapcsolódik az év végén folytatódó Kortárs Keresztény Ikonográfiai Biennáléhoz, mivel a következő évtizedekben szándékaink közé tartozik felmutatni napjaink vallásos tematikájú művészetének az előzményeit is. A tárlat egy életműkiállítás és egy tematikus emlékkiállítás között helyezkedik el félúton, amelyben a hangsúlyt ezúttal – talán nem teljesen önkényesen – az egyházművész Molnár C. Pálra tettük. A 76 képből álló tárlat képanyagát a Molnár C. Pál Emlékmúzeum, a Magyar Nemzeti Galéria és a Keresztény Múzeum mellett templomokból (oltárképek) és magányjűteményekből is kölcsönöztük, sőt az utóbbiakból olyan alkotásokat is, amelyeket immár évtizedek óta nem láthatott a nagyközönség. Mindamellert az életmű tematikailag oly sokrétű, hogy az alkotóról származó – ars poeticát rejtő – címadó idézet jegyében igyekszünk annak gazdagságából is némi izelítőt nyújtani a látogatóknak. A kiállításához a helyszínen gazdag kísérőprogram is kapcsolódik, így tárlatvezetések iskolásoknak és felnőtteknek, beszélgetés az egyházművészetéről, művészettörténeti előadások a keresztény művészet egyes korszakairól és MCP életművéről, illetve egyházzenei koncert.

HORVÁTH JUDIT KIÁLLÍTÁSA

2006. április 21 – május 25.

A St.art Galéria a „Mai figurák” c. kiállításorozata keretében Horváth Judit festő munkáit láthatják az érdeklődők április 21. és május 25. között.

st.art galéria

nyitva tartás: h - p: 12 - 18h

Elérhetőség:

H-1052 Budapest, Vármegye u. 7.
tel./fax: + 36 1 317-1735
e-mail: info@startgaleria.hu
www.startgaleria.hu

MAKtár

A Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány havilapja
Megjelenik: 10 000 példányban
Kiadja: a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

Asztalosné Zupcsán Erika ötlete alapján alapította a MAK

Felelős kiadó: dr. Ferenczy-Nagy István, a kuratórium elnöke

Felelős vezető: Asztalosné Zupcsán Erika, igazgató

Főszerkesztő: Nemes Attila
nemes.attila@maktar.hu

Társzerkesztő: Köhalmi Andrea
kohalmi.andrea@maktar.hu

A szerkesztőség munkatársai:

Gömöri Beáta
Büki Attila
Györi Márton
Zielinski Tibor
szerkesztoseg@maktar.hu

Szerkesztőség:

1054 Budapest, Báthori u. 10.
Telefon: 428-5001
Fax: 473-1613

Layout, nyomdai előkészítés
Tiszai Szilárd, Szász Julianna
www.sealart.hu

A MAKtár digitális változata megtalálható:
www.maktar.hu oldalon

Nyomdai előállítás:

Press+Print Kft
Felelős vezető: Tóth Imre, igazgató
www.press-print.hu
e-mail: pressp@press-print.hu
ISSN: 1786-7525

Címlapon:

Menasági Péter: Vízszintes tengely részlet

Az 1899-ben alapított méltán világhírű gyártó termékeit művészek, ill. amatőr felhasználók is teljes megelégedéssel használják.

Széles termékválasztékuk néhány ismertebb termékcsaládjá:

- Rembrandt olajfestékek
akrilfestékek
akvarellfestékek
- Van Gogh olajfestékek
akrilfestékek
akvarellfestékek
vizes bázisú alap
művészceruzák
olajpasztell kréta
- Festőműdiumok, oldószerek, lakkok, alapozók
- Festővásznak
- Festőállványok
- Decorfin hobbyfestékek
(selyemfényű akril, fényes, üveg, porcelán, textil, patina)
- Aranyozó festékek és paszták
- Víz-, ill. temperafestékek
- Panda olajpasztell-kréta
- Ecoline
- Rajztinták

A Royal Talens termékek kizárólagos forgalmazója Magyarországon:

ART-EXPORT Kft.

Művészellátó Szakáruház

1065, Budapest, Nagymező u. 45-47. - tel./fax: 332-61-63 (Nagymező u. 45.) - mobil: 06-20-55-11-349 (Nagymező u. 45.)
tel.: 312-37-86 (Nagymező u. 47.) - web: www.muveszkellek.hu - e-mail: artexport@t-online.hu

E hirdetés bemutatója Szaküzletünkben vásárlás esetén egyszeri, 10 %-os kedvezményben részesül!